

Studiestöd

15

Förslag till statens budget för 2020

Studiestöd

Innehållsförteckning

Tabellförteckning.....	5
Diagramförteckning	7
1 Förslag till riksdagsbeslut	9
2 Lagförslag.....	11
2.1 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)	11
3 Utgiftsområde 15 Studiestöd.....	13
3.1 Omfattning.....	13
3.2 Utgiftsutveckling	14
3.3 Mål för området.....	15
3.4 Resultatredovisning.....	16
3.4.1 Unga studerande på gymnasial nivå i Sverige.....	16
3.4.2 Vuxna studerande med studiestartsstöd på grundläggande och gymnasial nivå.....	18
3.4.3 Vuxna studerande med studiemedel på grundläggande och gymnasial nivå	18
3.4.4 Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige.....	20
3.4.5 Studerande utomlands	21
3.4.6 Studerande med barn	22
3.4.7 Studieekonomi	22
3.4.8 Lånebenägenhet och den enskildes skuldsättning	23
3.4.9 Låntagare och den totala skulden	25
3.4.10 Studiestödsadministrationen.....	27
3.5 Analys och slutsatser	28
3.5.1 Studiestödets rekryterande effekt.....	28
3.5.2 Studiestödets utjämnande effekt	29
3.5.3 Studiestödets effekt på samhällsekonomin	30
3.5.4 Studiestödsadministration.....	31
3.6 Politikens inriktning	31
3.6.1 Studiestödet möjliggör studier.....	31
3.6.2 En viktig del av kunskapslyftet	32
3.6.3 Ökade resurser till studiestartsstödet.....	32
3.6.4 Åtgärder för att främja omställning och vidareutbildning högre upp i åldrarna.....	32

3.6.5	Trygghet för studerande som blir sjuka.....	32
3.6.6	En väl fungerande studiestödsadministration	32
3.6.7	Avskrivning av studielån	32
3.7	Förslag om avskrivning av studielån vid synnerliga skäl	33
3.7.1	Konsekvenser.....	34
3.7.2	Författningskommentar.....	34
3.8	Budgetförslag	35
3.8.1	1:1 Studiehjälp	35
3.8.2	1:2 Studiemedel	36
3.8.3	1:3 Avsättning för kreditförluster	38
3.8.4	1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor	39
3.8.5	1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och viss föräldrautbildning i teckenspråk	40
3.8.6	1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål.....	40
3.8.7	1:7 Studiestartsstöd	42
3.8.8	1:8 Centrala studiestödsnämnden	42
3.8.9	Lån i Riksgäldskontoret	43
3.8.10	1:9 Överklagandenämnden för studiestöd.....	44

Tabellförteckning

Tabell 1.1	Anslagsbelopp	9
Tabell 1.2	Beställningsbemyndiganden	10
Tabell 3.1	Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 15 Studiestöd	14
Tabell 3.2	Härledning av ramnivån 2020–2022. Utgiftsområde 15 Studiestöd ...	14
Tabell 3.3	Ramnivå 2020 realekonomiskt fördelad. Utgiftsområde 15 Studiestöd	15
Tabell 3.4	Antal studiestödstagare och utbetalda belopp	16
Tabell 3.5	Unga studerande med studiehjälp på gymnasial nivå.....	17
Tabell 3.6	Vuxna studerande med studiemedel.....	20
Tabell 3.7	Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel.....	21
Tabell 3.8	Studerande utomlands med studiestöd.....	22
Tabell 3.9	Tilläggsbidrag till studerande med barn	22
Tabell 3.10	Studerandes lånebenägenhet på olika utbildningsnivåer i Sverige.....	23
Tabell 3.11	Studerande med studielån, tillägglån och merkostnadslån i Sverige och utomlands	25
Tabell 3.12	Andel inbetalt av debiterat belopp under det första betalningsåret fördelat på bosättning	26
Tabell 3.13	CSN:s genomsnittliga handläggningstider	27
Tabell 3.14	Nyckeltal för CSN:s service och information	27
Tabell 3.15	Anslagsutveckling 1:1 Studiehjälp.....	35
Tabell 3.16	Antal studerande och genomsnittligt belopp för studiehjälp, utfall 2018 och prognos 2019–2022	35
Tabell 3.17	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:1 Studiehjälp.....	36
Tabell 3.18	Anslagsutveckling 1:2 Studiemedel.....	36
Tabell 3.19	Antal studerande och genomsnittligt belopp för studiemedel, utfall 2018, prognos 2019 och beräknat för 2020–2022.....	37
Tabell 3.20	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:2 Studiemedel.....	37
Tabell 3.21	Anslagsutveckling 1:3 Avsättning för kreditförluster.....	38
Tabell 3.22	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:3 Avsättning för kreditförluster	38
Tabell 3.23	Anslagsutveckling 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor	39
Tabell 3.24	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor.....	39
Tabell 3.25	Anslagsutveckling 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och viss föräldrautbildning i teckenspråk.....	40
Tabell 3.26	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och viss föräldrautbildning i teckenspråk....	40
Tabell 3.27	Anslagsutveckling 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	40
Tabell 3.28	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål.....	41
Tabell 3.29	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål.....	41

Tabell 3.30	Anslagsutveckling 1:7 Studiestartsstöd	42
Tabell 3.31	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:7 Studiestartsstöd	42
Tabell 3.32	Anslagsutveckling 1:8 Centrala studiestödsnämnden	42
Tabell 3.33	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:8 Centrala studiestödsnämnden	43
Tabell 3.34	Anslagsutveckling 1:9 Överklagandenämnden för studiestöd	44
Tabell 3.35	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:9 Överklagandenämnden för studiestöd	44

Diagramförteckning

Diagram 3.1	Antal studerande med inackorderingstillägg och extra tillägg	17
Diagram 3.2	Antal studerande med studiestartsstöd, fördelat efter studienivå och omfattning	18
Diagram 3.3	Antal vuxna studerande med studiemedel på grundläggande och gymnasial nivå.....	19
Diagram 3.4	Andel vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå med studiemedel av det totala antalet studerande på dessa nivåer	19
Diagram 3.5	Antal studerande på eftergymnasial nivå med studiemedel.....	20
Diagram 3.6	Andel studerande med studiemedel av det totala antalet studerande inom olika eftergymnasiala utbildningsformer	20
Diagram 3.7	Antal studerande med studiemedel vid utlandsstudier på olika utbildningsnivåer	21
Diagram 3.8	Antal studerande med tilläggsbidrag.....	22
Diagram 3.9	Jämförelse mellan utveckling av studiemedelsbeloppen och konsumentprisindex.....	23
Diagram 3.10	Studerandes lånebenägenhet fördelat på kön	23
Diagram 3.11	Studerandes lånebenägenhet för studier i Sverige fördelat på åldersgrupper och kön	24
Diagram 3.12	Andel studerande i Sverige med merkostnadslån på olika utbildningsnivåer	24
Diagram 3.13	Antal studerande utomlands med merkostnadslån	24
Diagram 3.14	Andel studerande med tilläggs lån på olika utbildningsnivåer	24
Diagram 3.15	Genomsnittlig skuld på annuitetslån för nya låntagare	25
Diagram 3.16	Antal beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl	26
Diagram 3.17	Folkmängd 16–20 2017 och 2018 samt prognos 2019–2022	35

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395) (avsnitt 2.1 och 3.7).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 238 200 000 000 kronor (avsnitt 3.8.9).
3. Riksdagen anvisar ramanslagen för budgetåret 2020 under utgiftsområde 15 Studiestöd enligt tabell 1.1.
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag		
1:1	Studiehjälp	4 382 408
1:2	Studiemedel	17 696 712
1:3	Avsättning för kreditförluster	1 855 904
1:4	Statens utgifter för studiemedelsräntor	167 518
1:5	Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	62 150
1:6	Bidrag till vissa studiesociala ändamål	27 000
1:7	Studiestartsstöd	410 000
1:8	Centrala studiestödsnämnden	889 803
1:9	Överklagandenämnden för studiestöd	16 905
Summa		25 508 400

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden*Tusental kronor*

Anslag		Beställnings- bemyndigande	Tidsperiod
1.6	Bidrag till vissa studiesociala ändamål	4 000	2021
Summa beställningsbemyndiganden under utgiftsområdet		4 000	

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i studiestödslagen (1999:1395)

Härigenom föreskrivs i fråga om studiestödslagen (1999:1395)

dels att 4 kap. 25 § ska ha följande lydelse,

dels att punkt 1 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska ha följande lydelse,

dels att det i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska införas en ny punkt, 22, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap. 25 §

Studielån som inte har betalats vid utgången av det år då låntagaren fyller 67 år *skall* skrivas av. Betalningsskyldigheten kvarstår dock för årsbelopp avseende de tre senaste kalenderåren som har förfallit till betalning. Om det finns synnerliga skäl, får dock också sådana årsbelopp skrivas av.

Lån *skall* också skrivas av om låntagaren avlider eller om det annars finns synnerliga skäl till det.

Studielån som inte har betalats vid utgången av det år då låntagaren fyller 67 år *ska* skrivas av. Betalningsskyldigheten kvarstår dock för årsbelopp avseende de tre senaste kalenderåren som har förfallit till betalning. Om det finns synnerliga skäl, får dock också sådana årsbelopp skrivas av.

Lån *ska* också skrivas av om låntagaren avlider, *har hel sjukersättning och en sammanlagd inkomst som inte överstiger garantinivån för hel sjukersättning enligt 35 kap. 18 § socialförsäkringsbalken* eller om det annars finns synnerliga skäl till det.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001, då studiestödslagen (1973:349) och lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa ska upphöra att gälla. Äldre bestämmelser gäller fortfarande, förutom vad som anges i punkterna 13–21, i fråga om studiestöd som avser tid före ikraftträdandet. Det som sägs om inkomst av tjänst, näringsverksamhet och kapital i 4 kap. 21 §, 8 kap. 4 § och 9 kap. 2 § studiestödslagen (1973:349) samt i punkten 2 f i övergångsbestämmelserna till lagen (1988:877) om ändring i studiestödslagen (1973:349), ska dock från och med taxeringsåret 2002 i stället avse överskott i inkomstlagen tjänst, näringsverksamhet och kapital.

1.¹ Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001, då studiestödslagen (1973:349) och lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa ska upphöra att gälla. Äldre bestämmelser gäller fortfarande, förutom vad som anges i punkterna 13–22, i fråga om studiestöd som avser tid före ikraftträdandet. Det som sägs om inkomst av tjänst, näringsverksamhet och kapital i 4 kap. 21 §, 8 kap. 4 § och 9 kap. 2 § studiestödslagen (1973:349) samt i punkten 2 f i övergångsbestämmelserna till lagen (1988:877) om ändring i studiestödslagen (1973:349), ska dock från och med taxeringsåret 2002 i stället avse överskott i inkomstlagen tjänst, näringsverksamhet och kapital.

22. Studielån som har beviljats enligt studiestödslagen (1973:349) i lydelsen efter 31 december 1988 ska, i stället för vad som anges i 8 kap. 12 § studiestödslagen (1973:349), skrivas av om låntagaren har hel sjukersättning och en sammanlagd inkomst som inte överstiger garantinivån för hel sjukersättning enligt 35 kap. 18 § socialförsäkringsbalken eller om det annars finns synnerliga skäl till det.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020.

¹ Senaste lydelse 2011:859.

3 Utgiftsområde 15 Studiestöd

3.1 Omfattning

Utgiftsområdet omfattar utgifter för ekonomiskt stöd till enskilda under studier och utgifter för vissa studiesociala insatser. Även utgifter för hanteringen av studiestöden, som huvudsakligen sköts av Centrala studiestödsnämnden (CSN), och ärendehantering inom Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS) hör till utgiftsområdet.

Inom utgiftsområdet föreslås att medel ska anvisas för:

- studiehjälp i form av studiebidrag, inackorderingsstillägg och extra tillägg för studerande inom främst gymnasieskolan,
 - studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag för studerande med barn,
 - statens utgifter för räntor för studielån tagna i Riksgäldskontoret,
 - inleverans av kapital till Riksgäldskontoret till följd av avskrivning av studielån som tagits före 2014 och avsättning för förväntade förluster på utlåning fr.o.m. 2014,
 - kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning och annan lärlingsliknande utbildning,
 - bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk,
 - bidrag till vissa studiesociala ändamål,
 - studiestartsstöd i form av stöd och tilläggsbidrag för studerande med barn,
 - administration av studiestöd,
 - administration av lån för körkortsutbildning,
 - administration av hemutrustningslån, och
- hantering av överklaganden vid ÖKS.

Vissa studiestöd är rättighetsstyrda och anslagsbelastningen styrs därför till stor del av reglerna om lån och bidrag. Anslagsbelastningen är också beroende av antalet studerande i utbildningar som berättigar till studiestöd, de studerandes val att ansöka om studiestöd, räntekostnader för den totala studielåneskulden i Riksgäldskontoret och avsättning för förväntade förluster vid nyutlåning. Utgiften för vissa andra studiestöd begränsas av anvisade eller tilldelade medel och efterfrågan på dessa stöd.

Bestämmelserna som reglerar rätten till studiehjälp och studiemedel samt återbetalningen av studielån finns främst i studiestöds-lagen (1999:1395) och studiestödsförordningen (2000:655). Bestämmelser om studiestartsstöd finns främst i lagen (2017:527) om studiestartsstöd och i förordningen (2017:532) om studiestartsstöd.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor	Utfall 2018	Budget 2019 ¹	Prognos 2019	Förslag 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022
1:1 Studiehjälp	4 035	4 267	4 266	4 382	4 496	4 596
1:2 Studiemedel	13 851	16 946	15 010	17 697	18 139	18 868
1:3 Avsättning för kreditförluster	1 825	1 892	1 834	1 856	1 973	2 028
1:4 Statens utgifter för studiemedelsröntor	170	168	168	168	106	106
1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	52	62	53	62	62	62
1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål	23	29	30	27	27	27
1:7 Studiestartsstöd	255	440	410	410	410	410
1:8 Centrala studiestödsnämnden	891	891	913	890	904	910
1:9 Överklagandenämnden för studiestöd	15	15	15	17	17	17
Totalt för utgiftsområde 15 Studiestöd	21 118	24 710	22 700	25 508	26 134	27 024

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Tabell 3.2 Härledning av ramnivån 2020–2022. Utgiftsområde 15 Studiestöd

Miljoner kronor	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	24 731	24 731	24 731
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	15	30	44
Beslut	345	305	299
Varav BP20 ³	589	592	594
Övriga makroekonomiska förutsättningar	295	580	973
Volymer	54	422	621
Överföring till/från andra utgiftsområden			
Varav BP20			
Övrigt	67	66	355
Ny ramnivå	25 508	26 134	27 024

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Inom utgiftsområdet ingår utgifter för studiestöd, framför allt studiehjälp och studiemedel. De samlade kostnaderna inom utgiftsområdet uppgick 2018 till 21,1 miljarder kronor. Prognosen för 2019 visar på en ökning med ca 1,6 miljarder kronor. Föreslagen anslagsnivå för utgiftsområdet 2020 är 25,5 miljarder kronor.

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

På grund av föreslagna satsningar och de satsningar som riksdagen tidigare har beslutat om bedöms utgifterna öka med 345 miljoner kronor 2020. För 2021 och 2022 beräknas utgifterna öka med 305 miljoner kronor respektive 299 miljoner kronor.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

Jämfört med de beräkningar som gjordes i budgetpropositionen för 2019 bedöms utgifterna för 2020 öka med 295 miljoner kronor på grund av prisbasbelopps- och ränteförändringar. För 2021 och 2022 beräknas utgifterna öka med 580 miljoner kronor respektive 973 miljoner kronor.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer och övriga anslagsförändringar

På grund av förändrade volymer bedöms utgifterna öka med 54 miljoner kronor 2020. För 2021 och 2022 beräknas utgifterna öka med 422 miljoner kronor respektive 621 miljoner kronor. Vidare bedöms utgifterna öka med 67,5 miljoner kronor 2020 på grund av förändringen av regleringsbeloppen när det gäller den statliga ålderspensionsavgiften. Utgifterna beräknas öka med 66 miljoner kronor 2021 och med 354,9 miljoner kronor 2022.

**Tabell 3.3 Ramnivå 2020 realekonomiskt fördelad.
Utgiftsområde 15 Studiestöd**

Miljoner kronor

	2020
Transfereringar ¹	23 114
Verksamhetsutgifter ²	2 394
Investeringar ³	
Summa ramnivå	25 508

Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2018 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag från staten till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

3.3 Mål för området

Studiestödet i form av bidrag och lån är en del av utbildningspolitiken. Studiestödet ska verka rekryterande för både kvinnor och män och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning. Det ska vidare utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen och i och med det bidra till ökad social rättvisa. Studiestödet ska även ha en god effekt på samhällsekonomin över tiden.

Målen för studiestödet slogs fast i samband med studiestödsreformen 2001 (prop. 1999/2000:10, bet. 1999/2000:UbU7, rskr. 1999/2000:96) och förtydligades i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:UbU2, rskr. 2015/2016:58).

3.4 Resultatredovisning

Tabell 3.4 Antal studiestödstagare och utbetalda belopp
Miljoner kronor

	2016			2017			2018			Utbetalt bidrag	Utbetalt lån
	Antal	Kvinnor (%)	Män (%)	Antal	Kvinnor (%)	Män (%)	Antal	Kvinnor (%)	Män (%)		
Studiehjälp	397 006	48	52	407 384	47	53	416 359	47	53	3 945	
Varav											
Utland	1 210	67	33	1 324	64	36	1 359	63	37	14	
Studiestartsstöd				804	57	43	4 900	58	42	255	
Studiemedel	470 892			469 365			475 969			11 099	18 863
Varav											
Grundläggande nivå	22 061	69	31	21 039	68	32	21 918	68	32	514	136
Gymnasial nivå	108 777	60	40	107 571	60	40	110 002	60	40	2 476	1 899
Eftergymnasial nivå	339 951	59	41	340 781	59	41	344 636	59	41	7 599	14 685
Utlandsstudier	31 553	58	42	30 503	58	42	30 312	58	42	508	2 130
Studiemedelsräntor och avskrivningar¹										1 995	
Bidrag till vissa med funktionsnedsättning i gymnasieskolan	384	44	56	354	45	55	346	45	55	37	
Lärlingsersättning	11 013	39	61	12 303	39	61	14 588	38	62	85	
Bidrag vid viss föräldrautbildning i teckenspråk	159	68	32	149	60	40	160	60	40	0,6	
Studielitteratur	9 558	72	28	11 422	72	28	13 767	72	28		-
Totalt antal studiestödstagare	911 544			920 793			926 089				

¹ Siffran avser anslagsbelastningen i statsbudgeten för studiemedelsräntor och avskrivningar.

Källor: Centrala studiestödsnämnden, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Myndigheten för tillgängliga medier.

I detta avsnitt redovisas resultatet av statens insatser inom studiestödsverksamheten. Resultaten för varje studiestöd redovisas per studerandegrupp fördelat på grundläggande och gymnasial nivå (t.ex. kommunal vuxenutbildning och folkhögskoleutbildning) respektive eftergymnasial nivå (t.ex. högskoleutbildning och yrkeshögskoleutbildning). Resultaten presenteras genomgående efter kön.

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 15) gjordes en översyn av resultatredovisningen för utgiftsområdet vilket har lett till att antalet indikatorer har minskat och reviderats. De indikatorer som nu valts bedöms vara mer relevanta för att beskriva måluppfyllelsen för området.

Det finns en nära koppling mellan det rekryterande och det utjämnande målet på så sätt att båda målen handlar om att studiestödet ska bidra till att personer som inte annars skulle ha påbörjat studier gör det. Det rekryterande målet är dock av mer generell karaktär, dvs. studiestödet bör vara

utformat på ett sådant sätt att det rekryterar bredare grupper till studier, medan det utjämnande målet kan definieras som att studiestödet ska vara selektivt rekryterande, dvs. det bör vara utformat på ett sådant sätt att det i vissa fall specifikt riktar sig till att rekrytera särskilda grupper till studier. När det gäller att studiestödet ska ha en god effekt på samhällsekonomin över tiden har fokus lagts på att den del av studiestödet som utgörs av lån ska betalas fullt ut.

I respektive avsnitt anges vilka indikatorer som har valts ut för att mäta måluppfyllelsen. En mer utförlig beskrivning lämnas också under varje avsnitt om hur de indikatorer som valts ut bidrar till måluppfyllelsen.

3.4.1 Unga studerande på gymnasial nivå i Sverige

Studiehjälp består av studiebidrag, extra tillägg och inackorderingstillägg och lämnas främst till studerande i gymnasieskolan. Så kallade Rg-

bidrag lämnas för kostnader för mat, boende och hemresor vid viss gymnasieutbildning för elever med dövhet och hörselnedsättning vid riksgymnasierna i Örebro samt till svårt rörelsehindrade elever i särskilt anpassad utbildning. Elever i gymnasial lärlingsutbildning och elever i lärlingsliknande utbildning inom introduktionsprogrammen kan få en kostnadsersättning, så kallad lärlingsersättning.

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Den indikator som används för att mäta den utjämnande effekten är:

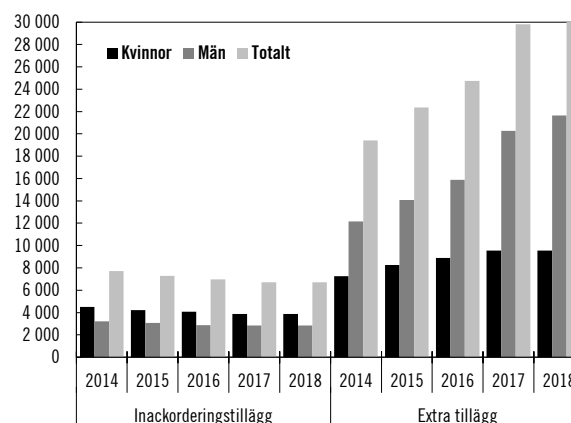
- andel studerande med inackorderingstillägg och extra tillägg.

Inackorderingstillägget syftar till att undanröja geografiska hinder för gymnasieutbildning och till att minska de merkostnader som uppstår för familjer där barnen måste inackorderas på skolorten för att genomgå sin utbildning. Det extra tillägget syftar till att förbättra möjligheterna för ungdomar från inkomstsvaga hushåll att kunna bedriva studier. De båda stöden kan därför anses ha en utjämnande effekt, dvs. vara selektivt rekryterande, och används därför för att mäta den utjämnande effekten inom studiehjälpen.

Resultat

Under 2018 fick ca 415 100 studerande, varav 47 procent kvinnor och 53 procent män, studiebidrag inom studiehjälpen för studier i Sverige. Det är en ökning med ca 2 procent jämfört med föregående år.

Diagram 3.1 Antal studerande med inackorderingstillägg och extra tillägg

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Knappt 2 procent av samtliga studerande med studiehjälp fick inackorderingstillägg under 2018. Av dessa var andelen kvinnor 58 procent och andelen män 42 procent. Antalet studerande med inackorderingstillägg är oförändrat jämfört med 2017.

Under 2018 lämnades extra tillägg till drygt 7 procent av de studerande med studiehjälp, andelen kvinnor var 31 procent och andelen män 69 procent. Andelen män har ökat med 1 procentenhet jämfört med föregående år. Under 2018 fick drygt 90 procent av de studerande med extra tillägg den högsta bidragsnivån. Berättigade till den bidragsnivån är personer i hushåll vars inkomst understiger 85 000 kronor per år.

Tabell 3.5 Unga studerande med studiehjälp på gymnasial nivå

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2018	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2018 (mnkr)
Studiehjälp i Sverige	415 722	47	53	3 931
Studiebidrag	415 060	47	53	3 682
Inackorderingstillägg	6 715	58	42	62
Extra tillägg	31 178	31	69	187
Lärlingsersättning	14 588	38	62	85
Rg-bidrag	346	43	57	21

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

3.4.2 Vuxna studerande med studiestartsstöd på grundläggande och gymnasial nivå

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Den indikator som används för att mäta den utjämnande effekten är:

- antal vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå med studiestartsstöd, även fördelat efter kön.

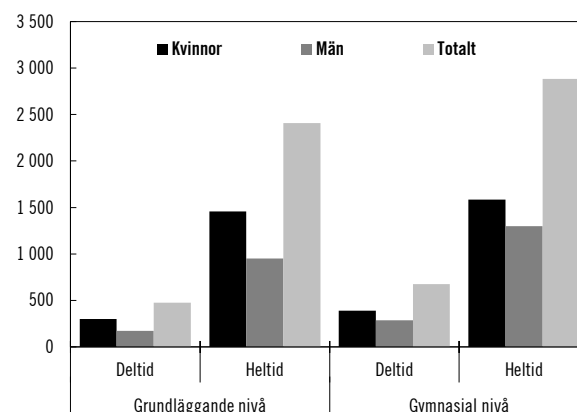
Studiestartsstödet syftar till att rekrytera personer med kort tidigare utbildning och stort utbildningsbehov som annars inte hade valt att studera, i syfte att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Stödet har således en utjämnande effekt eftersom det är selektivt rekryterande. Antalet studerande med studiestartsstöd används därför för att mäta den utjämnande effekten.

Resultat

Under det andra kalenderhalvåret 2017 lämnades studiestartsstöd till ca 800 studerande. Under 2018 lämnades studiestartsstöd till ca 4 900 studerande. Av dessa var ca 58 procent kvinnor och 42 procent män. Andelen studerande på grundläggande nivå var 54 procent, vilket motsvarar ca 2 700 personer. Andelen studerande på gymnasial nivå var 66 procent, vilket motsvarar ca 3 200 personer. Det var vanligt att personer studerade parallellt på både grundläggande och gymnasial nivå.

På grundläggande nivå var 61 procent av de studerande kvinnor och 39 procent män. Av de studerande på gymnasial nivå var 55 procent kvinnor och 45 procent män.

Diagram 3.2 Antal studerande med studiestartsstöd, fördelat efter studienivå och omfattning

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

3.4.3 Vuxna studerande med studiemedel på grundläggande och gymnasial nivå

Studiemedel består av studiebidrag och studielån och kan bl.a. lämnas till vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå. Det finns två olika nivåer på bidraget, en generell och en högre nivå. Den högre bidragsnivån kan bl.a. lämnas för studier på grundläggande och gymnasial nivå till vuxna studerande som saknar sådan utbildning.

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Den indikator som används för att mäta den rekryterande effekten är:

- andel vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå med studiemedel av det totala antalet studerande på dessa nivåer, även fördelat efter kön.

Studiestödet ska bl.a. bidra till ett högt deltagande i utbildning. Andelen vuxna studerande med studiemedel av samtliga studerande på grundläggande och gymnasial nivå används därför för att mäta den rekryterande effekten.

De indikatorer som används för att mäta den utjämnande effekten är:

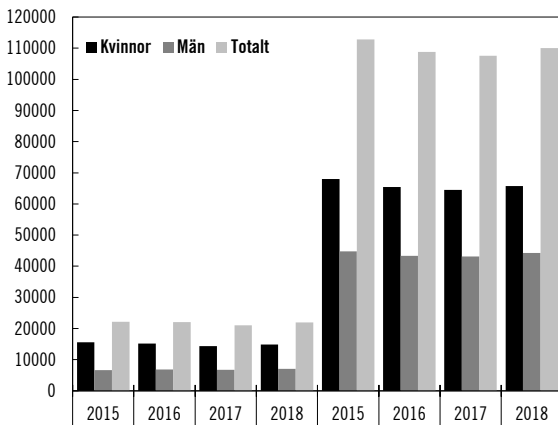
- andel studerande med den högre bidragsnivån av det totala antalet studerande med studiemedel på grundläggande och gymnasial nivå, och

- andel studerande med tilläggsån av det totala antalet studerande med studiemedel på grundläggande och gymnasial nivå.

Den högre bidragsnivån riktar sig primärt till vissa grupper med stort utbildningsbehov. Tilläggsån syftar till att möjliggöra studier för personer ur olika samhällsgrupper som har en annan livssituation än ungdomsstuderande. Båda stöden syftar till att rekrytera vissa särskilda grupper till studier och kan därför anses ha en utjämnande effekt.

Resultat

Diagram 3.3 Antal vuxna studerande med studiemedel på grundläggande och gymnasial nivå

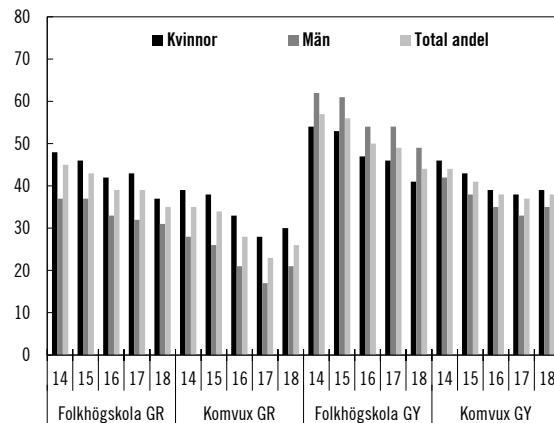

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Under 2018 fick ca 21 900 studerande studiemedel för studier på grundläggande nivå, vilket är ca 28 procent av det totala antalet studerande på den nivån. Av dessa studerande var 68 procent kvinnor. Under 2018 var det 62 procent av studiestödstagarna på grundläggande nivå som fick studiemedel med den högre bidragsnivån, vilket är en ökning med 4 procentenheter jämfört med 2017.

Antalet personer med studiemedel för studier på gymnasial nivå uppgick 2018 till ca 110 000, vilket är ca 39 procent av det totala antalet studerande på den nivån. Av dessa var 60 procent kvinnor och 40 procent män. Andelen studerande med den högre bidragsnivån på gymnasial nivå var 31 procent, vilket är en ökning med 1 procentenhet jämfört med 2017.

Diagram 3.4 Andel vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå med studiemedel av det totala antalet studerande på dessa nivåer

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Den högre bidragsnivån inom studiemedlen kan bl.a. lämnas till vissa arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år för vissa studier på grundläggande eller gymnasial nivå inom komvux eller folkhögskola. Sedan den 1 juli 2018 kan det högre bidraget under vissa förutsättningar även lämnas till vissa studerande som läser eller har läst på introduktionsprogram. Under 2018 fick ungefär 6 900 ungdomar studiemedel med den högre bidragsnivån. De ingår i det totala antalet studerande med det högre bidraget som redovisas nedan. Antalet ungdomar har ökat med ca 2 900 personer, eller 72 procent, jämfört med föregående år. Majoriteten, 88 procent, studerade på gymnasial nivå medan 21 procent studerade på grundläggande nivå. Av de ungdomar som tog del av satsningen under 2018 var 44 procent kvinnor och 56 procent män.

Andelen studerande med tilläggsån på grundläggande nivå var 2 procent, vilket är oförändrat jämfört med 2017. På gymnasial nivå var motsvarande andel 7 procent, vilket är en ökning med 1 procentenhet jämfört med föregående år.

Tabell 3.6 Vuxna studerande med studiemedel

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2018	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2018 (mnkr)
Grundläggande nivå	21 918	68	32	471
varav med den högre bidragsnivån	13 573	70	30	377
Gymnasial nivå	110 002	60	40	2 335
varav med den högre bidragsnivån	35 352	63	37	1 232
Totalt	131 920			2 806

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

3.4.4 Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige

Det studiestöd som lämnas till studerande på eftergymnasial nivå i Sverige är studiemedel i form av bidrag och lån.

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Den indikator som används för att mäta den rekryterande effekten är:

- andel studerande med studiemedel av det totala antalet studerande på respektive eftergymnasial nivå, även fördelat efter kön.

Studiestödet ska bl.a. bidra till ett högt deltagande i utbildning. Andelen studerande med studiemedel av samtliga studerande på eftergymnasial nivå används därför för att mäta den rekryterande effekten.

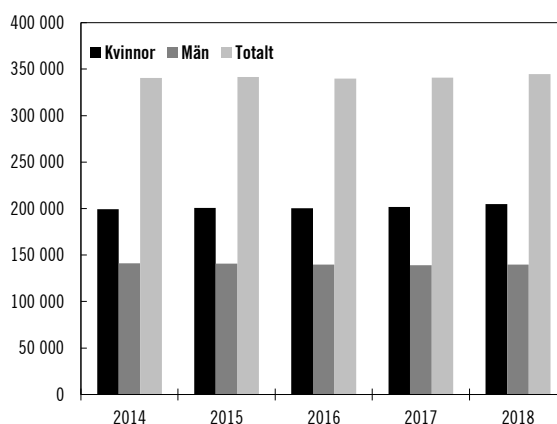
Den indikator som används för att mäta den utjämnande effekten är:

- andel studerande med tillägglån av det totala antalet studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå.

Tillägglånet syftar till att möjliggöra studier för personer ur olika samhällsgrupper som har en annan livssituation än ungdomsstuderande. Stödet syftar till att rekrytera vissa särskilda grupper till studier och kan därför anses ha en utjämnande effekt.

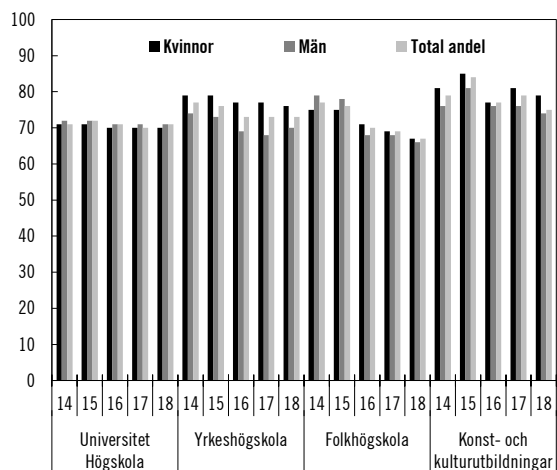
Resultat

Under 2018 studerade ca 344 600 personer på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel, vilket motsvarar 71 procent av det totala antalet studerande på den nivån. Antalet studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå ökade med drygt 4 000 studerande jämfört med 2017. Som framgår av tabellen nedan är det fler kvinnor än män som har studiemedel för studier på eftergymnasial nivå, vilket är oförändrat jämfört med 2017. Under 2018 ökade både antalet kvinnor och antalet män med studiemedel på eftergymnasial nivå i Sverige med 1 procentenhet.

Diagram 3.5 Antal studerande på eftergymnasial nivå med studiemedel

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Studerande med det högre bidraget för kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen var drygt 1 000 personer under 2018, vilket är mer än dubbelt så många som 2017.

Diagram 3.6 Andel studerande med studiemedel av det totala antalet studerande inom olika eftergymnasiala utbildningsformer

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Andelen studerande med tilläggsån på eftergymnasial nivå var 9 procent under 2018, en ökning med 2 procentenheter jämfört med föregående år.

Tabell 3.7 Studerande på eftergymnasial nivå i Sverige med studiemedel

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2018	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2018 (mnkr)
Eftergymnasial nivå	344 600	59	41	7 309

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Studielitteratur för vissa högskolestuderande

Högskolestuderande med en funktionsnedsättning i form av läsnedsättning kan få låna anpassad studielitteratur genom Myndigheten för tillgängliga medier (MTM). MTM producerar och förvärvar talböcker, både svenska och utländska, och punktskriftsböcker för högskolestuderande med läsnedsättning. Antalet lån fortsätter att öka och uppgick till ca 152 800 under 2018, att jämföra med 2017 då antalet lån var ca 115 600.

3.4.5 Studerande utomlands

Studerande under 20 år kan i vissa fall få studiehjälp för studier utomlands på gymnasial nivå i form av studiebidrag, inackorderingstillägg, extra tillägg och ersättning för dagliga resor. Studiemedel kan lämnas för gymnasiala och eftergymnasiala studier utomlands. Rätten till studiemedel för studier på gymnasial nivå utanför EES och Schweiz är dock begränsad. Förutom ordinarie bidrag och lån kan även merkostnadsån för bl.a. undervisningsavgifter och resor lämnas.

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Den indikator som används för att mäta den rekryterande effekten är:

- andelen studerande utomlands med studiemedel på gymnasial och eftergymnasial nivå av samtliga studerande med studiemedel på dessa nivåer, även fördelat efter kön.

Studiestödet ska bl.a. bidra till ett högt deltagande i utbildning. Andelen studerande med studiemedel av samtliga studerande på gymnasial och eftergymnasial nivå används därför för att mäta den rekryterande effekten.

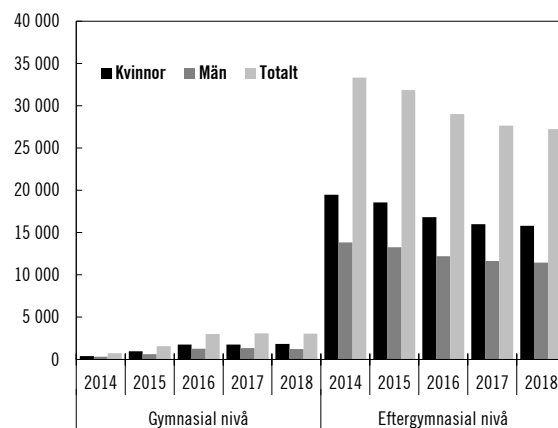
Resultat

Totalt uppgick antalet utlandsstuderande med studiemedel till ca 30 000 under 2018, vilket är en minskning med ca 400 personer jämfört med 2017.

Antalet utlandsstuderande på gymnasial nivå med studiemedel uppgick 2018 till ca 3 100, vilket är i princip oförändrat jämfört med året innan. Det motsvarar ca 3 procent av samtliga studerande med studiemedel på gymnasial nivå. Av de utlandsstuderande på gymnasial nivå var 60 procent kvinnor och 40 procent män.

Antalet utlandsstuderande på eftergymnasial nivå med studiemedel minskade för tredje året i följd och uppgick 2018 till ca 27 300. Det är en minskning med ca 300 personer jämfört med 2017. Av de utlandsstuderande på eftergymnasial nivå var 58 procent kvinnor och 42 procent män. Cirka 8 procent av samtliga studerande med studiemedel på eftergymnasial nivå studerade utomlands under 2018. Andelen är oförändrad jämfört med året innan.

Diagram 3.7 Antal studerande med studiemedel vid utlandsstudier på olika utbildningsnivåer

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Tabell 3.8 Studerande utomlands med studiestöd

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2018	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2018 (mnkr)
Studiehjälp	1 359	63	37	14,1
varav inackorderings- tillägg	339	66	34	4,2
varav extra tillägg	12	58	42	0,0
Studiemedel för gymnasiala studier	3 055	60	40	36,8
Studiemedel för eftergymnasiala studier	27 257	58	42	471,3
Totalt	31 671			522,2

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

3.4.6 Studerande med barn

Tillägsbidraget lämnas till studerande med barn och utgör ett differentierat kompletterande stöd vars storlek står i relation till antalet barn.

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

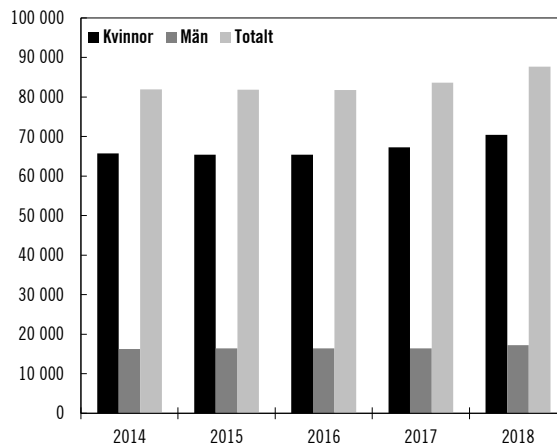
Den indikator som används för att mäta den utjämnande effekten är:

- andelen studerande med tilläggsbidrag på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå av det totala antalet studerande med studiemedel på dessa nivåer.

Tillägsbidraget syftar till att underlätta för föräldrar att studera samt till att hjälpa barn i ekonomiskt utsatta familjer. Det kan därför anses ha en utjämnande, dvs. selektivt rekryterande, effekt på målgruppen. Andelen studerande med tilläggsbidrag på samtliga utbildningsnivåer används därför till att mäta den utjämnande effekten.

Resultat

Under 2018 fick ca 87 600 studerande med studiemedel tilläggsbidrag, vilket är en ökning med ca 4 procent jämfört med 2017. Av dessa var 80 procent kvinnor och 20 procent män.

Diagram 3.8 Antal studerande med tilläggsbidrag

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Av de som studerade på grundläggande nivå under 2018 hade 49 procent tilläggsbidrag. Motsvarande andelar på gymnasial nivå och eftergymnasial nivå var 28 respektive 14 procent.

Tabell 3.9 Tilläggsbidrag till studerande med barn

Antal studerande och utbetalade bidrag

	Antal 2018	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utgifter 2018 (mnkr)
Tillägsbidrag	87 654	80	20	476,2
varav utlandsstuderande	588	59	41	2,8

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

3.4.7 Studieekonomi

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Den indikator som används för att mäta den rekryterande effekten är:

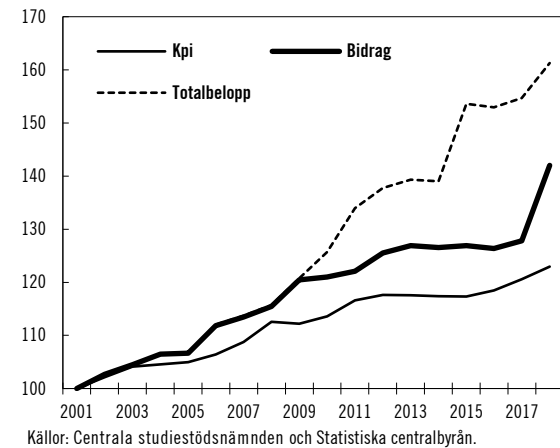
- studiemedlens allmänna köpkraft i en jämförelse med konsumentprisindex.

Den studerandes ekonomi under studietiden kan vara avgörande för om en person rekryteras till studier. Ett studiestödssystem som uppfattas som omfattande och rättvist har en rekryterande effekt för individerna. Effekten beror dels på behovet av stöd, dels på om stödet är tillräckligt för att möjliggöra studier.

Resultat

Den 1 juli 2018 höjdes studiemedlens bidragsdel med ca 300 kronor per studiemånad. Nivån på studiemedlen i förhållande till konsumentprisindex (KPI) har ökat de senaste åren. En jämförelse med KPI visar att studiemedlens allmänna köpkraft har följt kostnadsutvecklingen väl under senare år. Köpkraften var under 2018 den högsta sedan de moderna studiemedlen infördes 1965.

Diagram 3.9 Jämförelse mellan utveckling av studiemedelsbeloppen och konsumentprisindex

3.4.8 Lånebenägenhet och den enskildes skuldsättning

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer som används för att mäta den rekryterande effekten är:

- antal studerande som tog studielån i förhållande till antal studerande med studiebidrag (s.k. lånebenägenhet) på grundläggande, gymnasial och eftergymnasial nivå, även fördelat efter kön, och
- andel studerande med studielån på eftergymnasial nivå med merkostnads- och tilläggs lån.

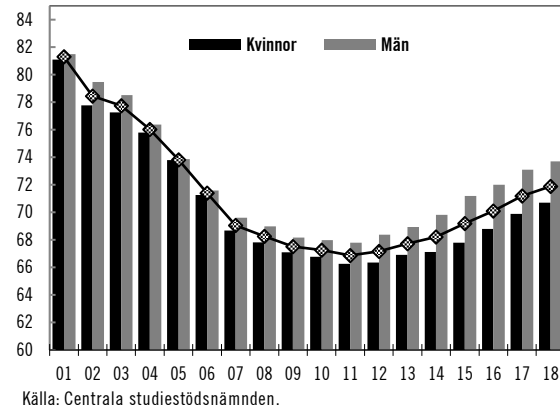
Resultat

Studielån

Av totalt ca 476 000 studiemedelstagare i Sverige var det ca 342 400 som utöver studiebidrag även

erhöll studielån. Det är en ökning av antalet låntagare med 2 procent jämfört med 2017. Lånebenägenheten för samtliga utbildningsnivåer var 71,9 procent under 2018 jämfört med 71,2 procent 2017.

Diagram 3.10 Studerandes lånebenägenhet fördelat på kön

Lånebenägenheten vid studier på grundläggande nivå minskade med 1 procentenhet under 2018 och var 34 procent. Lånebenägenheten vid studier på gymnasial nivå var oförändrad under 2018 jämfört med 2017 och var 52 procent. Lånebenägenheten bland de som studerar på eftergymnasial nivå har ökat med 1 procentenhet jämfört med 2017 och uppgick till 79 procent under 2018.

Tabell 3.10 Studerandes lånebenägenhet på olika utbildningsnivåer i Sverige

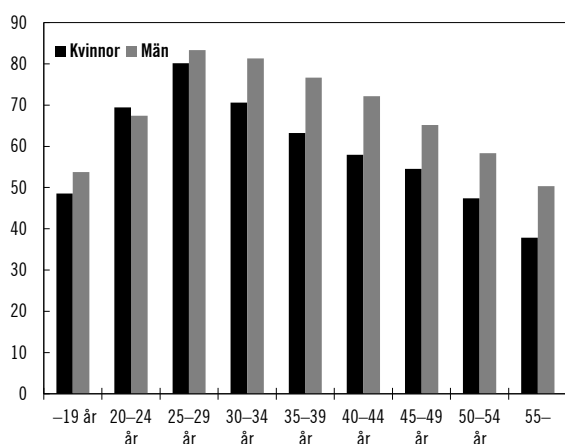
Andel av samtliga låntagare

	2014	2015	2016	2017	2018
Grundläggande nivå	34,3	36,3	35,0	34,8	33,6
Kvinnor	29,4	31,1	30,2	29,9	29,2
Män	46,2	48,6	45,6	45,2	42,8
Gymnasial nivå	53,2	53,8	52,5	51,6	51,5
Kvinnor	52,2	52,6	51,3	50,0	49,9
Män	54,6	55,8	54,5	53,9	53,9
Eftergymnasial nivå	74,1	74,3	76,5	77,4	78,7
Kvinnor	73,5	73,5	75,7	76,6	77,9
Män	74,9	75,5	77,6	78,4	79,8

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Män tar oftare studielån jämfört med kvinnor. Under 2018 tog 73,7 procent av männen lån jämfört med 70,7 procent av kvinnorna.

Diagram 3.11 Studerandes lånebenägenhet för studier i Sverige fördelat på åldersgrupper och kön

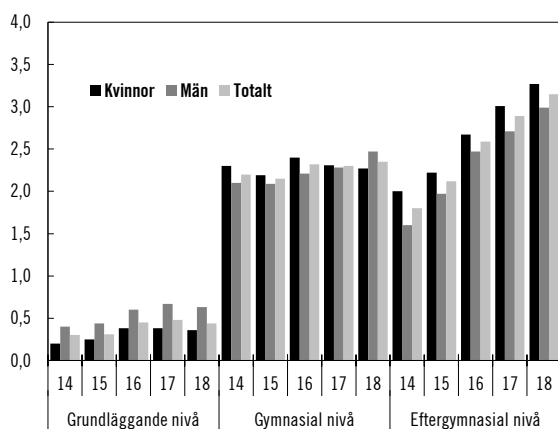

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Merkostnadslån

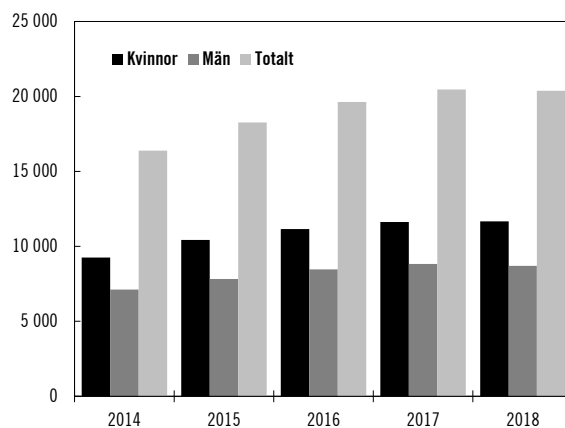
Antalet studerande med merkostnadslån ökade med ca 1 000 personer eller med 3 procent under 2018. Andelen studiemedelstagare som fick merkostnadslån uppgick till 7 procent, vilket är oförändrat jämfört med 2017.

Diagram 3.12 Andel studerande i Sverige med merkostnadslån på olika utbildningsnivåer

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Diagram 3.13 Antal studerande utomlands med merkostnadslån

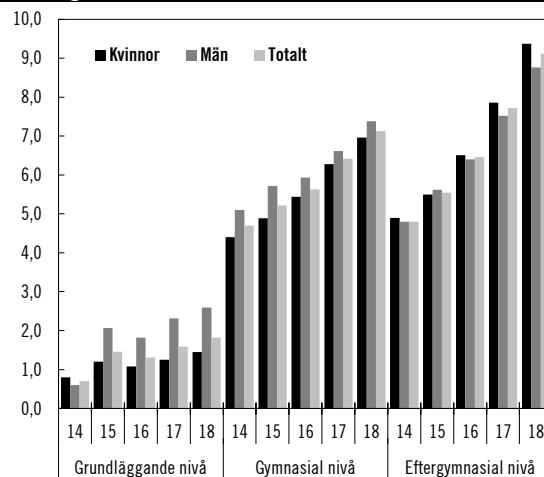
Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Av samtliga studerande som fick merkostnadslån var 59 procent kvinnor och 41 procent män, vilket i princip motsvarar könsfördelningen bland studiemedelstagarna. Merkostnadslån är vanligast bland studerande utomlands.

Tilläggs lån

I genomsnitt tog 8 procent av samtliga studerande med studiemedel även tilläggs lån under 2018.

Diagram 3.14 Andel studerande med tilläggs lån på olika utbildningsnivåer

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Andelen med tilläggs lån var lika hög bland såväl kvinnor som män. Bland både kvinnor och män har andelen studerande med tilläggs lån ökat med 1 procentenhet jämfört med 2017.

Tabell 3.11 Studerande med studielån, tilläggsloan och merkostnadslån i Sverige och utomlands

Antal studerande och utbetalade belopp

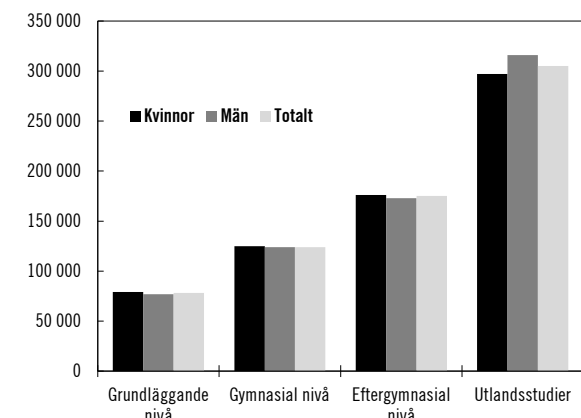
	Antal 2018	Andel kvinnor (%)	Andel män (%)	Utbetalt lån 2018 (mnkr)
Studielån	342 427	59	41	16 679
Tilläggsloan	39 122	60	40	884
Merkostnadslån	33 574	59	41	1 299

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Den enskildes skuldsättning

Utbildning ger avkastning både för den enskilde och för samhället i stort. Kostnaderna för utbildning delas därför mellan den enskilde och samhället. Studiemedlen består av en bidragsdel och en lånedel.

Ett sätt att mäta skuldsättningen är att titta på hur stor skuld de studerande har vid återbetalningens början, dvs. direkt efter studierna.

Diagram 3.15 Genomsnittlig skuld på annuitetslån för nya låntagare

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

De studerande som har tagit lån för eftergymnasiala studier i Sverige och som har börjat betala tillbaka på sin skuld i januari 2019 har lånat i genomsnitt 175 000 kronor, vilket är en ökning med ca 3 procent jämfört med föregående år. För de som har studerat på eftergymnasial nivå och som helt eller delvis har studerat utomlands var skuldsättningen i genomsnitt 304 800 kronor.

Av samtliga låntagare som blev återbetalningsskyldiga den 1 januari 2019 hade 63 procent en skuld som var lägre än 200 000 kronor, vilket är en minskning med 2 procentenheter jämfört med tidigare år.

3.4.9 Låntagare och den totala skulden

Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

De indikatorer som används för att mäta den goda effekten på samhällsekonomin är:

- andel förväntade förluster, tidigare benämnt osäkra fordringar, av den totala studielånskulden,
- andel inbetalt årsbelopp för samtliga låntagare, fördelat efter bosättning,
- andel av låntagarna som har beviljats nedsättning av årsbeloppet vid årets slut av samtliga återbetalningsskyldiga låntagare och totalt värde på nedsättningen,
- antal beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl och totalt avskrivet belopp, och
- total fordran på utomlands bosatta återbetalare, varav andel reserveringar för låneförluster, tidigare kallade osäkra fordringar.

För att mäta effekten på samhällsekonomin har indikatorerna sin utgångspunkt i att studiestödssystemet ska säkerställa att lån ska återbetalas i sin helhet. Utgångspunkten tar sikte på att systemet ska vara hållbart dels ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, dels ur den enskildes perspektiv. Mer om de utbildningspolitiska målen som studiestödet ska bidra till att förverkliga finns inom utgiftsområde 16 (avsnitt 2.3).

Resultat

Förväntade förluster

Det totala antalet låntagare i de tre återbetalningssystemen som finns uppgick till knappt 1,6 miljoner vid utgången av 2018. Vilket återbetalningssystem en låntagare omfattas av beror bl.a. på när studielånen togs. Av alla låntagare var 59 procent kvinnor och 41 procent män.

Tabell 3.12 Andel inbetalt av debiterat belopp under det första betalningsåret fördelat på bosättning

Andel av belopp efter nedsättningar (%)

Bosättning	2015	2016	2017	2018
Sverige	93,6	93,8	93,8	93,7
Utomlands	70,3	71,3	71,2	72,6
Totalt	91,5	91,6	91,7	91,7

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Den totala studieskulden när det gäller studielån ökade under 2018 från 218,5 miljarder kronor till 224,6 miljarder kronor.

Sedan den 1 januari 2014 gäller budgetlagens (2011:203) bestämmelser om statlig utlåning för all nyutlåning av studielån. Det innebär att medel för förväntade förluster ska beräknas och belasta anslag när utlåning sker. Under 2018 avsattes anslagsmedel motsvarande 6,8 procent av utlånade medel till kreditreserven. Medel för förluster på utlåning före 2014 (stocken) tillförs kreditreserven genom att belasta anslag det år då förlusten är konstaterad.

Av den totala studieskulden har CSN bedömt att 25,4 miljarder kronor, eller ca 11 procent, utgörs av förväntade förluster som riskerar att skrivas av. Detta är en minskning med 1,3 miljarder kronor jämfört med föregående år. CSN beräknar att drygt 8,8 miljarder kronor av de förväntade förlusterna beror på personer som missköter eller bedöms komma att missköta sina betalningar. Förväntade förluster som kan härledas till de trygghetsregler som finns för återbetalning beräknas uppgå till ca 14 miljarder kronor. Förväntade förluster som orsakas av beräknade framtida dödsfall bedöms uppgå till ca 2,6 miljarder kronor. Vidare har CSN bedömt att av den totala utestående fordran på 1,2 miljarder kronor i fråga om återkrav av studiestöd är 691 miljoner kronor förväntade förluster, vilket är en minskning med 10 miljoner kronor jämfört med föregående år.

Antalet låntagare som CSN saknade adresser till uppgick vid slutet av 2018 till ca 17 600, vilket motsvarar 1 procent av samtliga låntagare. Det är en ökning med knappt 3 procent jämfört med 2017. Den totala utestående fordran för dessa låntagare uppgick den 31 december 2018 till 1,9 miljarder kronor, en ökning med 2 procent jämfört med föregående årsskifte.

Inbetalt belopp

Inbetalningarna till CSN uppgick till 13 miljarder kronor, inklusive räntor och avgifter, under 2018. Av de årsbelopp som debiterades 2018 betalades

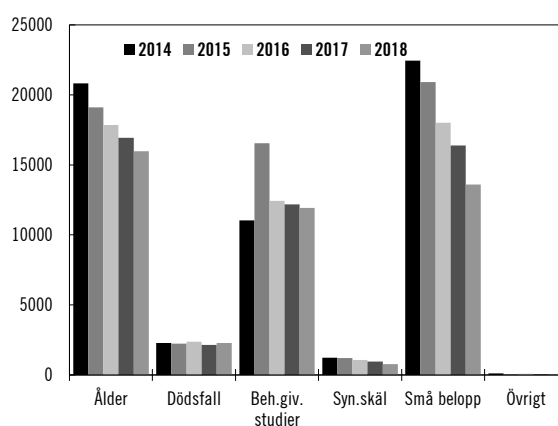
93,7 procent in när det gäller låntagare bosatta i Sverige. Denna andel har varit stabil under de senaste fem åren. Motsvarande andel för låntagare bosatta utomlands var 72,6 procent, vilket är en ökning med 1,4 procentenheter jämfört med 2017. Betalningsgraden har dock ökat med ca 2,3 procentenheter för bosatta utomlands och med 0,1 procentenheter för bosatta i Sverige sedan 2015.

Nedsättning av årsbelopp

En person kan ansöka om att få det belopp som han eller hon ska betala tillbaka under året nedsatt. Det finns tre huvudsakliga skäl till att en återbetalare får nedsatt årsbelopp: låg inkomst, studier och synnerliga skäl. Vid utgången av 2018 hade 161 900 personer, ca 12 procent av samtliga återbetalningsskyldiga låntagare, ett beslut om nedsättning, vilket är en marginell minskning jämfört med 2017. Värdet av nedsättningarna är drygt 1,3 miljarder kronor, vilket är en ökning med 25 miljoner kronor jämfört med 2017.

Avskrivningar

Avskrivning av lån kan ske främst på grund av åldersregler, dödsfall, behörighetsgivande studier, sjukdom eller synnerliga skäl. Dessutom skriver CSN av skulder som vid ett årsskifte är 100 kronor eller lägre, vilket redovisas som små belopp i diagram 1.17.

Diagram 3.16 Antal beviljade avskrivningsärenden fördelat på skäl

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Under 2018 fick ca 37 400 låntagare sina skulder helt eller delvis avskrivna, vilket är en minskning med ca 4 000 personer jämfört med 2017. Antalet beviljade avskrivningsärenden uppgick till ca 39 000. Det totala avskrivna beloppet under 2018 var 735,2 miljoner kronor, vilket var en minsk-

ning med 2,4 miljoner kronor jämfört med föregående år. Av de som fick avskrivning under 2018 var 57 procent kvinnor och 43 procent män.

Utlandsbosatta låntagare

Under 2018 var 66 600 låntagare, 56 procent kvinnor och 44 procent män, bosatta utomlands, vilket är en ökning med 1 procent jämfört med 2017. Den totala fordran uppgick vid slutet av 2018 till 14,8 miljarder kronor, vilket är något mer än 2017. Cirka 4 miljarder kronor, eller ca 27 procent, avser reserveringar för låneförluster.

CSN bedriver i dag ett omfattande arbete med att driva in obetalda studieskulder. Det handlar framför allt om riktade informationsinsatser till bl.a. utlandsbosatta låntagare och förstagångsbetalare och att myndigheten utökat antalet rättsliga processer utomlands. Sedan 2015 har CSN använt sig av ett förenklat indrivningsförfarande i Norge. Därutöver kontrollerar CSN om en utlandsbosatt låntagare med obetalda årsbelopp har tillgångar i Sverige, t.ex. fastigheter.

3.4.10 Studiestödsadministrationen

Kostnad för studiestödsadministration

CSN:s förvaltningskostnader uppgick 2018 till 891,2 miljoner kronor, vilket är en ökning med 64 miljoner kronor jämfört med 2017.

Ärendehantering

Handläggningstiderna är fortsatt korta och har minskat på samtliga områden förutom för ärenden om studiemedel för studier i Sverige och utomlands som har ökat något.

Tabell 3.13 CSN:s genomsnittliga handläggningstider

Antal dagar

Ärendeslag	2016	2017	2018
Studiehjälp, Sverige	4	3	4
Studiehjälp, utland	49	52	47
Studiemedel, Sverige	14	14	15
Studiemedel, utland	27	21	23
Rg-bidrag	14	17	16
Lärlingersättning	24	12	9

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Tillgänglighet och service

Antalet kunder som under 2018 ville komma i kontakt med CSN per telefon, och som valt personlig service, har ökat med 3 procent jämfört med 2017.

Tabell 3.14 Nyckeltal för CSN:s service och information

Tusental och tid

Verksamhet	2016	2017	2018
Antal telefonsamtal personlig service	1 207	1 114	1 149
Genomsnittlig väntetid i Telefonkö	6 min. 44 sek.	6 min. 42 sek.	11 min. 42 sek.
Antal besök på webbplats	13 190	13 374	13 470
Antal besök på Mina sidor	13 217	13 376	16 364

Källa: Centrala studiestödsnämnden.

Felaktiga utbetalningar och bidragsbrott

Målet med CSN:s arbete som rör felaktiga utbetalningar och bidragsbrott är att CSN ska motverka bidragsbrott och säkerställa att utbetalningar från studiestödssystemet endast görs till den som är berättigad till stöd.

CSN arbetar för att det ska bli rätt från början genom att förenkla myndighetens regler, rutiner och arbetssätt. Myndigheten arbetar även med kontroller före, under och efter utbetalning för att säkerställa att rätt belopp betalas ut. CSN samverkar också med andra myndigheter, exempelvis Försäkringskassan, Skatteverket och Kronofogdemyndigheten.

Under 2017 och 2018 har CSN genomfört en pilotverksamhet för att förhindra felaktiga utbetalningar inom studiemedel för språkstudier utomlands. CSN har sett att antalet upptäckta misstänkta försök till bidragsbrott rörande språkstudier utomlands har minskat under året, vilket myndigheten bedömer att deras kontroller har bidragit till. CSN har under 2018 även genomfört en studie av felaktiga utbetalningar av studiemedel för studier utomlands. Studien har genomförts inom ramen för delegationen för korrekta utbetalningar (Fi 2016:07), som bl.a. har till uppdrag att studera omfattningen av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Jämställdhetsintegrering

CSN utgör en av 58 myndigheter som arbetar med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i all sin verksamhet. Målet med arbetet är att varje deltagande myndighet ännu bättre ska bidra till det jämställdhetspolitiska målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. I februari 2018 lämnade CSN en delredovisning till regeringen som beskrev och analyserade resultatet av det arbete som gjorts under perioden 2015–2017. Under 2018 har CSN utsett en samordnare för hbtq-arbetet som tillsammans med myndighetens jämställdhetssamordnare lagt

grunden för en ny handlingsplan där hbtq-perspektiv inkluderas.

Ärenden hos ÖKS

Utgifterna för verksamheten vid ÖKS uppgick 2018 till drygt 14,7 miljoner kronor vilket var en ökning med ca 900 000 kronor jämfört med föregående år. ÖKS hanterade under året ca 5 700 ärenden, en ökning med ca 1 200 ärenden jämfört med föregående år.

Under 2018 avgjordes 72 procent av alla ärenden inom fyra veckor och 94 procent inom nio veckor. Samtliga ärenden avgjordes inom sex månader. Nämnden biföll 5 procent av det totala antalet inkomna ärenden.

3.5 Analys och slutsatser

3.5.1 Studiestödets rekryterande effekt

Studiestödet ska verka rekryterande för kvinnor och män och därmed bidra till ett högt deltagande i utbildning. Vidare är det ett viktigt verktyg för att öka deltagande i och bredda rekryteringen till utbildning. Dessutom är studiestödet en betydelsefull faktor för att möjliggöra omställning i arbetslivet.

Inom studiehjälpen är det fler män än kvinnor som studerar med studiebidrag, vilket beror på att det är ett befolkningsöverskott av män i de aktuella åldrarna. Majoriteten av de studerande med studiemedel och studiestartsstöd är kvinnor. Det gäller för samtliga utbildningsnivåer, vilket speglar deltagandet i utbildning generellt (utg.omr. 16 avsnitt 2.4).

Antalet studerande med studiehjälp har ökat vilket beror på att de ungdomskullar som studerar i gymnasieskolan har blivit större. Antalet studerande med studiehjälp förväntas öka under de kommande åren.

Historiskt högt antal studerande med studiemedel i Sverige

Antalet studerande med studiemedel i Sverige ökade på samtliga nivåer under 2018 och ligger fortfarande på en historiskt sett hög nivå.

Antalet studerande med studiemedel på grundläggande nivå har ökat för första gången sedan 2012. Det gäller även antalet studerande med studiemedel på gymnasial nivå i Sverige som har ökat för första gången sedan 2014.

Lägre andel med studiemedel på grundläggande och gymnasial nivå

Av de studerande på grundläggande och gymnasial nivå är det en lägre andel som studerar med studiemedel jämfört med studerande på eftergymnasial nivå, vilket delvis kan förklaras av att många studerar på deltid och sannolikt har andra försörjningskällor. Tillkomsten av studiestartsstödet kan även förklara den lägre andelen. Oavsett orsak till den låga andelen kan studiemedlens rekryterande effekt anses lägre för studerande på grundläggande och gymnasial nivå.

Oförändrad andel som får studiemedel för utlandsstudier

Sverige har i jämförelse med de flesta andra länder ett generöst system för finansiering av studier utomlands. Andelen studerande utomlands med studiemedel av det totala antalet studerande med studiemedel minskade med 1 procent under 2018 jämfört med föregående år och uppgick till drygt 6 procent. Andelen studerande utomlands på gymnasial nivå var oförändrad jämfört med föregående år. Även om andelen studerande utomlands på eftergymnasial nivå totalt sett var oförändrad, minskade andelen kvinnor som studerar utomlands med 1 procentenhet. En förklaring till minskningen av studerande utomlands kan vara att de årskullar som lämnat gymnasieskolan är mindre än tidigare och att antalet studerande i åldern 20–25 år också har minskat bland studiemedelstagarna i stort. Detta påverkar utlandsstuderande särskilt eftersom det i regel är yngre personer som studerar utomlands.

Lånebenägenheten ökar totalt sett

Lånebenägenheten har ökat de senaste åren vilket kan förklaras med att det har skett förändringar i åldersstrukturen på studiemedelstagarna. Andelen studerande yngre än 25 år, som mer sällan tar lån, har minskat, samtidigt som andelen studerande i åldern 25–34 år, som oftare tar lån, har ökat. En enkätundersökning som CSN genomförde 2017 visar att yngre studerande förhållandevis ofta får ekonomiskt stöd från föräldrarna medan äldre oftare får ekonomiskt stöd från en partner eller har arbetsinkomster. Män med studiemedel tar oftare lån jämfört med kvinnor, vilket har varit ett förhållande som bestått under en längre tid. Kvinnor arbetar i större utsträckning än män under studietiden, vilket kan vara en förklaring till skillnaden i lånebenägenhet.

Under 2018 har lånebenägenheten ökat något i alla åldersgrupper. Den största ökningen skedde i åldersgruppen 55–56 år samt i gruppen 40–44 år. Det går därmed inte att utesluta att den ökade lånebenägenheten även kan bero på beteendeförändringar bland studiemedelstagarna.

Måluppfyllelse

Resultatet från de indikatorer som redovisats tyder på att studiestödets rekryterande effekt är hög särskilt för studerande på eftergymnasial nivå. Studiestödets rekryterande effekt kan i vissa fall anses minskande för studerande på lägre nivåer. Vidare har lånebenägenheten ökat totalt sett, vilket visar att studiestödet är en betydelsefull inkomstkälla för de studerande. Slutligen har studiemedlen den högsta köpkraften sedan 1965 jämfört med konsumentprisindex (avsnitt 3.4.7). Sammantaget tyder resultatet av de indikatorer som redovisas på att måluppfyllelsen i fråga om studiestödets rekryterande effekt är fortsatt hög.

3.5.2 Studiestödets utjämnande effekt

Inom studiestödssystemet finns det flera olika stödformer som syftar till att utjämna skillnader mellan individer och grupper i befolkningen. Studiestödet ska verka selektivt rekryterande, dvs. studiestödet ska göra att individer från vissa grupper påbörjar studier som annars inte skulle ha gjort det.

Andelen med extra tillägg ökade

Resultaten från 2018 visar att antalet studerande som fick det extra tillägget fortsätter öka. Ökningen under 2018 var dock inte lika stor som under 2017. Ökningen av det extra tillägget har de senaste åren varit tydligast för familjer med mycket låga inkomster. Det har även skett andra förändringar över tid. Det är nu oftare fråga om studerande barn i nyanlända familjer, barn i familjer med utrikes födda föräldrar eller ensamkommande barn och unga med uppehållstillstånd, jämfört med tidigare då de studerande med extra tillägg oftare levde i hushåll med en ensamstående förälder.

Det är betydligt fler män än kvinnor som är mottagare av det extra tillägget och ökningen bland dem har varit starkare än bland kvinnor.

Oförändrad andel med inackorderingstillägg

Inackorderingstillägg från CSN kan som regel lämnas till studerande i fristående gymnasieskolor. Under 2018 var antalet studerande med inackorderingstillägg oförändrat jämfört med 2017. Det skulle kunna tyda på att den minskning av antalet studerande med inackorderingstillägg som pågått under flera år nu har avstannat. Införandet av den nya gymnasieskolan höstterminen 2011 har lett till att färre utbildningar än tidigare ger rätt till inackorderingstillägg från CSN. Detta är en viktig förklaring till att både antalet och andelen studerande med inackorderingstillägg har minskat över tid inom fristående gymnasieskolor.

Fler studerande med studiestartsstöd

Studiestartsstödet syftar till att öka rekryteringen till studier bland personer med kort utbildning och stort utbildningsbehov för att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Antalet studerande med studiestartsstöd har ökat under 2018, även beaktat att studiestartsstöd bara fanns under det andra halvåret 2017. Under 2018 betalades studiestartsstöd ut till ca 4 900 studerande, vilket kan jämföras med ca 800 studerande under det andra kalenderhalvåret 2017. Både antalet kvinnor och män har ökat och könsfördelningen är i stort sett oförändrad mellan de två åren.

Ökande andel studerande som fick det högre bidraget

Den högre bidragsnivån inom studiemedlen syftar framför allt till att rekrytera studerande med kort utbildningsbakgrund till studier. Andelen studerande med högre bidrag ökade jämfört med föregående år. Andelen med högre bidrag var högst på grundläggande nivå, medan andelen på den gymnasiala nivån ökade med 1 procentenhet. Den största ökningen finns bland arbetslösa ungdomar i åldrarna 20–24 år. Ökningen beror bl.a. på att det högre bidraget under vissa förutsättningar från och med den 1 juli 2018 även lämnas till vissa studerande som har läst på introduktionsprogram. Antalet studerande med högre bidrag för kompletterande pedagogisk utbildning mer än fördubblades under 2018. Ökningen beror på att alla som studerar på en kompletterande pedagogisk utbildning kan få det högre bidraget från den 1 juli 2018, oavsett vilken ämneslärarexamen utbildningen leder till.

Möjligheten för vissa arbetslösa ungdomar att få det högre bidraget har fungerat utjämnande ur

ett jämställdhetsperspektiv. Fler män än kvinnor fick det högre bidraget inom ramen för satsningen under 2018. Att fler män oftare har rätt till det högre bidraget kan bero på att män oftare avbryter sina gymnasiestudier. Totalt sett var det dock fler kvinnor än män som studerade med den högre bidragsnivån under 2018, vilket har varit oförändrat sedan 2014. Andelen kvinnor respektive män med den högre bidragsnivån varierar beroende på utbildningsnivå. Sett till utbildningsnivå har också relationen mellan andel kvinnor och män varierat något.

Den ökande andelen studerande med högre bidrag bedöms sammanfattningsvis ha bidragit till att öka studiestödets utjämnande effekt.

Andelen med tillägglån på gymnasial och eftergymnasial nivå ökade

Under 2018 ökade andelen studerande med tillägglån på gymnasial nivå och på eftergymnasial nivå. På grundskolenivå var andelen oförändrad jämfört med föregående år. Ökningen beror framför allt på att antalet studerande över 24 år har ökat, men även på att deltidstudier och studier inom EES och Schweiz ger rätt till tillägglån från och med den 1 juli 2014. Andelen studiemedelstagare som fick merkostnadslån var oförändrad jämför med föregående år.

Andelen med tilläggsbidrag oförändrad totalt sett

Studiemedlens utjämnande kraft varierar mellan olika studerandegrupper. En grupp som ofta anger att de inte skulle ha påbörjat studier utan studiemedel är studerande med barn. Inom studiemedelssystemet finns tilläggsbidraget till studerande med barn som syftar till att hjälpa barn i ekonomiskt utsatta familjer och underlätta för föräldrar att studera. Andelen studerande med tilläggsbidrag av det totala antalet studerande med studiemedel var 18 procent, vilket är en lika stor andel som under 2017. Kön fördelningen bland dem som får tilläggsbidrag har bara förändrats marginellt under de år som tilläggsbidraget har funnits. Under 2018 var 80 procent av dem som fick tilläggsbidrag kvinnor. Att kvinnliga föräldrar studerar i högre utsträckning än manliga är noterbart, vilket tyder på att tilläggsbidraget främst undanröjer hinder för kvinnliga föräldrar att studera. Tilläggsbidraget underlättar då även för barnen till dessa kvinnor.

Måluppfyllelse

Sammantaget tyder resultatet från de indikatorer som redovisas på att måluppfyllelsen i fråga om studiestödets utjämnande effekt är fortsatt hög.

3.5.3 Studiestödets effekt på samhällsekonomin

Studiestödssystemet måste vara långsiktigt samhällsekonomiskt hållbart. Det är därför viktigt att de utbetalningar som görs från systemet är riktiga och att den del av studiestödet som består av lån återbetalas fullt ut. Det är också viktigt att studiemedelnivåerna generellt, och där relevant förhållandet mellan låne- och bidragsdelen, är lämpligt avvägda.

Utgångspunkten för samtliga återbetalningssystem är att låntagarna ska betala tillbaka sina skulder. Det finns också vissa trygghetsregler inbyggda i samtliga lånesystem.

Marginell minskning av andelen som beviljas nedsättning

Andelen låntagare som får nedsättning av sitt årsbelopp minskade marginellt 2018 jämfört med föregående år. Att antalet låntagare med nedsättning minskar är positivt för samhällsekonomin eftersom det minskar risken för framtida låneavskrivningar. Det minskar dessutom livstidskostnaden för enskilda låntagare. Däremot var det genomsnittliga värdet på de nedsättningar som beviljades högre än 2017. Att värdet på det genomsnittliga nedsatta beloppet ökar kan däremot anses negativt för samhällsekonomin. Ett lägre nedsättningsbelopp kan dock tala för att en låntagare klarar av att betala tillbaka sina årsbelopp i stället för att missköta sin återbetalning.

Andelen förväntade förluster minskade

Den totala sammanlagda studieskulden ökade under 2018 vilket främst beror på att utbetalningarna av lån under året var större än inbetalningarna. Under 2018 har de förväntade förlusterna när det gäller den totala studieskulden och den utestående fordran i fråga om återkrav av studiestöd minskat jämfört med föregående år. Det beror främst på att antalet låntagare med lånetyperna studiemedel och studielån som slutbetalar sina lån eller uppnår åldern för rätt till avskrivning minskar. De framtida kostnaderna varierar mycket mellan lånetyperna. Andelen bedöms som högst för den äldsta lånetypen

studiemedel och som lägst för annuitetslån, vilket också var ett mål när det lånet infördes 2001.

Värdet av avskrivningen minskade

Värdet av det skuldbelopp som avskrevs under 2018 minskade jämfört med 2017. Vanligast är att avskrivningar sker på grund av att låntagare har uppnått den ålder som ger rätt till avskrivning. Näst vanligast är att avskrivningar sker på grund av att låntagare fått studiemedel för behörighetsgivande studier. Däremot ökade avskrivningarna när det gäller annuitetslånen. Att både antalet låntagare som fick avskrivning och de avskrivna beloppen minskade är ur ett samhällsekonomiskt perspektiv positivt.

Andelen inbetalt belopp ökade för bosatta utomlands

Det inbetalda beloppet för avgiftsåret ökade bland samtliga låntagare, dvs. låntagare bosatta både i Sverige och utomlands. Låntagare bosatta utomlands återbetalar emellertid sina lån i betydligt lägre omfattning än låntagare bosatta i Sverige. Betalningsgraden har dock ökat sedan 2015. Betalningsgraden ökade även under 2018 för gruppen bosatta utomlands jämfört med 2017. CSN delar in återbetalningsskyldiga låntagare i gruppen bosatta i Sverige, bosatta utomlands och låntagare som saknar adress. Låntagare som saknar giltig adress betalar generellt sett in en lägre andel av det debiterade beloppet. Under 2018 ökade antalet låntagare som CSN saknar giltig adress till. Det gjorde även den utestående fordran för denna grupp.

Även om återbetalningsgraden bland utomlands bosatta låntagare har ökat under senare år så är den fortfarande väsentligt lägre jämfört med låntagare bosatta i Sverige. Cirka 27 procent av den totala fordran för utlandsbosatta låntagare beräknas som låneförlust av CSN. När återbetalningen inte sköts riskerar betydande belopp att skrivas av. För att även fortsättningsvis kunna tillhandahålla ett omfattande studiestöd till de studerande är det viktigt att utlandsbosatta i större utsträckning än i dag betalar sina studieskulder.

Som ovan nämns minskar bl.a. den del av den totala fordran för utomlands bosatta återbetalare som reserverades för framtida förluster, vilket är positivt. Samtidigt ökade den totala fordran för utomlands bosatta återbetalare något.

Måluppfyllelse

Sammantaget tyder resultatet av de indikatorer som redovisas på att studiestödet har en fortsatt god effekt på samhällsekonomi över tiden.

3.5.4 Studiestödsadministration

För att nå målen för studiestödet krävs en studiestödsadministration som är ändamålsenlig och effektiv.

CSN:s resultat för 2018 har förbättrats inom vissa verksamhetsområden jämfört med 2017. Myndigheten uppfyller majoriteten av målen i regleringsbrevet. Myndigheten bedöms både fungera väl och ha en effektiv och rättssäker ärendehantering samt servicenivåer som leder till att de studerande på ett korrekt och snabbt sätt får det stöd de har rätt till.

ÖKS har under året nått ett bra resultat när det gäller hanteringen av överklaganden. Myndigheten har handlagt ärendena effektivt och handläggningstiderna har varit tillfredställande.

3.6 Politikens inriktning

3.6.1 Studiestödet möjliggör studier

Det svenska studiestödet är ett av världens mest omfattande studiestödssystem. Det syftar till att möjliggöra för kvinnor och män att söka sig vidare till studier efter slutförd skolgång eller att senare i livet återuppta studier.

Utbildning bidrar till kompetensförsörjningen i Sverige. Därmed är ett välfungerande studiemedelssystem viktigt för att säkra framtidens jobb och långsiktigt stärka Sveriges konkurrenskraft. Utbildning och bildning ger förutsättningar för aktiva samhällsmedborgare, för enskildas utveckling och arbetsmarknadsutsikter och för att arbetsmarknaden ska fungera väl.

Genom jämlika och jämställda möjligheter till utbildning bidrar studiestödssystemet därmed till mer kunskap, kompetens och bildning i samhället. Ett sådant studiestödssystem förutsätter dock en god återbetalning av studieskulder.

3.6.2 En viktig del av kunskapslyftet

Studiestödet stödjer regeringens ambitioner att genomföra ett kunskapslyft och ger ekonomiska förutsättningar för människor, såväl kvinnor som män, att ta steget vidare till studier och arbete. Regeringen föreslår i denna proposition en fortsatt utbyggnad av kunskapslyftet i form av att medel bl.a. avsätts för fler utbildningsplatser inom högskolan.

3.6.3 Ökade resurser till studiestartsstödet

Studiestartsstödet är en del av kunskapslyftet och ger ekonomiska förutsättningar för arbetslösa personer med kort tidigare utbildning och ett stort utbildningsbehov att ta steget till studier. En stor del av målgruppen för studiestartsstödet är nyanlända.

Studiestartsstödet infördes i juli 2017 och sedan införandet har allt fler individer som står långt ifrån arbetsmarknaden rekryterats till studier med hjälp av stödet. I statens budget för 2019 finns inga medel beräknade för studiestartsstöd för åren 2020 och framåt. Regeringen anser dock att studiestartsstödet fortsatt bör finnas kvar för att möjliggöra övergångar från arbetslöshet till studier. En utvärdering från CSN (CSN 2019:1 Studiestartsstöd – slutrapport) visar att fler än hälften av de som studerar med studiestartsstöd inte eller troligen inte skulle ha påbörjat studier utan stödet. Det innebär att stödet under 2018 har rekryterat drygt 2 500 kortutbildade som står långt ifrån arbetsmarknaden till studier och att stödet rekryterat personer som utan stödet antagligen annars inte valt att studera.

Studiemedlen är, till skillnad från studiestartsstödet, inte utformade så att lite äldre arbetslösa med kort tidigare utbildning alltid ser utbildning och studier som ett realistiskt alternativ. Det behövs därför ytterligare åtgärder för denna grupp. Regeringen föreslår därför i denna proposition att medel anvisas för studiestartsstöd.

3.6.4 Åtgärder för att främja omställning och vidareutbildning högre upp i åldrarna

I dagens kunskapssamhälle ställs det krav på kompetensutveckling under större delen av

yrkeslivet. Det är därför centralt att det finns goda möjligheter till studiefinansiering även högre upp i åldrarna för både kvinnor och män. Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) har därför beslutat att en utredare ska biträda Utbildningsdepartementet med att ta fram förslag till åtgärder inom studiemedelssystemet för att främja omställning och vidareutbildning högre upp i åldrarna (U2019/01742/UH).

Uppdraget ska redovisas senast den 14 oktober 2019.

3.6.5 Trygghet för studerande som blir sjuka

Regeringen anser att studerandes skydd vid sjukdom bör stärkas. Från och med den 1 juli 2018 har det genom ändringar i studiestödsförordningen (2000:655) införts en möjlighet för studerande att i vissa fall kunna vara sjukskrivna på deltid samtidigt som de får behålla sina studiemedel för heltidsstudier under sjukdomstiden. Delbetänkandet Ökad trygghet för studerande som blir sjuka (SOU 2018:9) har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

3.6.6 En väl fungerande studiestödsadministration

För att studiestödssystemet ska fungera väl behöver det finnas en väl fungerande studiestödsadministration. ÖKS har fått en kraftig ökning av antalet ärenden sedan den nya förvaltningslagen (2017:900) trädde i kraft den 1 juli 2018. För att ge myndigheten varaktiga möjligheter att hantera ärendemängden föreslår regeringen att myndighetens anslag förstärks fr.o.m. 2020.

3.6.7 Avskrivning av studielån

Riksdagen höjde garantinivån i sjukersättningen 2018 (prop. 2017/18:1, utg.omr. 10, bet. 2017/18:SfU1, rskr. 2017/18:124). Efter höjningen har CSN inte skrivit av studielån för låntagare med hel sjukersättning och en sammanlagd inkomst som högst motsvarar garantinivån, eftersom inkomsten ansetts vara för hög. För att enskilda individer inte ska drabbas föreslår därför

regeringen i denna proposition vissa ändringar i studiestödslagen.

3.7 Förslag om avskrivning av studielån vid synnerliga skäl

Ärendet och dess beredning: Förslaget om avskrivning av studielån vid synnerliga skäl har beretts med CSN.

Regeringens förslag: Den som har lån tagna mellan den 1 januari 1989 och den 30 juni 2001 (studielån) eller lån tagna efter den 30 juni 2001 (annuitetslån), hel sjukersättning och en sammanlagd inkomst som inte överstiger garantinivån för hel sjukersättning ska få sina lån avskrivna.

Skälen för regeringens förslag: Studielån ska enligt nuvarande bestämmelser i 4 kap. 25 § studiestödslagen (1999:1395) skrivas av bl.a. om låntagaren avlider eller om det finns synnerliga skäl för det. Enligt förarbetena (prop. 1999/2000:10 s. 123) kan ett exempel på vad som kan utgöra synnerliga skäl vara att låntagaren bedöms ha en mer varaktigt nedsatt betalningsförmåga på grund av sjukdom eller handikapp.

Enligt CSN:s praxis kan en låntagare som har hel sjukersättning och en sammanlagd inkomst under 2,5 prisbasbelopp (116 250 kronor för 2019) få avskrivning av studielån med hänsyn till synnerliga skäl. Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) har ansett att den i den praktiska tillämpningen uppställda gränsen för avskrivning, vid skattepliktig inkomst understigande 2,5 prisbasbelopp per år, kan tjäna som vägledning för när inkomst i form av hel sjukersättning ska anses vara så låg att återbetalning inte ska ske. Om låntagarens inkomst något överstiger 2,5 prisbasbelopp kan det i vissa fall vara motiverat att helt eller delvis skriva av skulden (HFD 2013 ref. 62).

Den 1 juli 2018 höjdes garantinivån för hel sjukersättning från 2,45 prisbasbelopp till 2,53 prisbasbelopp, dvs. med 0,08 prisbasbelopp, genom en ändring i 35 kap. 18 § socialförsäkringsbalken (prop. 2017/18:1, utg.omr. 10, bet. bet. 2017/18:SfU1, rskr. 2017/18:124). Som skäl för regeringens förslag till höjningen angavs bl.a. att sjukersättning i form av garantiersättning

utgör ett grundskydd för den som haft låga eller obefintliga inkomster. Vidare framfördes att den ekonomiska tryggheten för personer med sjukersättning och aktivitetsersättning behöver stärkas ytterligare.

Efter höjningen har CSN inte skrivit av studielån för låntagare med hel sjukersättning och en sammanlagd inkomst som högst motsvarar garantinivån, eftersom den nivån nu överstiger 2,5 prisbasbelopp. En sådan konsekvens var aldrig regeringens avsikt med förslaget till höjning av garantinivån. För att inte enskilda individer ska drabbas föreslår regeringen att det i studiestödslagen ska förtydligas att ett skäl för avskrivning av studielån alltid ska vara när en låntagare har hel sjukersättning och en sammanlagd inkomst som inte överstiger garantinivån för sjukersättning. Genom en sådan ändring säkerställs det att avskrivningar för personer med låga inkomster också kommer kunna ske om garantinivån skulle höjas framöver, eftersom gränsen inte kopplas direkt till ett specifikt prisbasbelopp. En sådan flexibilitet är viktig just för att enskilda individer inte ska drabbas av eventuella ändringar av garantinivån för hel sjukersättning i framtiden.

Den ändring som föreslås ovan påverkar i övrigt inte möjligheten till avskrivning av studielån med hänsyn till synnerliga skäl. En bedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet måste således alltid göras. Det ska alltså fortsatt vara möjligt att bl.a. beakta sjukdomsrelaterade kostnader i samband med prövningen av om det finns synnerliga skäl. Det innebär att sådana kostnader kan medföra att det finns synnerliga skäl till avskrivning också för den som har hel sjukersättning men en inkomst som något överstiger garantinivån (jfr HFD 2013 ref. 62).

De nya bestämmelserna bör gälla såväl för lån tagna mellan den 1 januari 1989 och den 30 juni 2001 (studielån) som för lån tagna efter den 30 juni 2001 (annuitetslån). Att lån före den 1 januari 1989 inte föreslås omfattas av de nya bestämmelserna beror på att det skulle innebära en försämring av de villkor som gällde för dessa lån. Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

3.7.1 Konsekvenser

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget lämnas på grund av 2018 års höjning av garantinivån i sjukersättningen (prop. 2017/18:1 utg.omr. 10 avsnitt 3.10) i syfte att tillse att höjningen inte medför att enskilda drabbas negativt. Den föreslagna ändringen beräknas inte medföra några ekonomiska konsekvenser. Antagandet grundas på att målgruppen av sjukersättningens garantinivå före 2018 års höjning hade rätt till avskrivning av studielån enligt gällande bestämmelser och praxis. Med anledning av höjningen förlorade gruppen den möjlighet till avskrivning av studielån som de tidigare haft. Förslaget bedöms därför av samma anledning inte heller få några konsekvenser för CSN:s administration.

Konsekvenser för den enskilde

Höjningen av sjukersättningens garantinivå motiverades bl.a. med att den ekonomiska tryggheten för personer med sjukersättning behöver stärkas ytterligare (prop. 2017/18:1 utg.omr. 10 avsnitt 3.10). Höjningen har dock bidragit till att beslut om avskrivning av studielån inte längre beviljas av CSN. Förslaget som nu lämnas innebär att personer med studielån som har hel sjukersättning och en sammanlagd inkomst som inte överstiger sjukersättningens garantinivå fortsatt kan få sina studielån avskrivna.

Konsekvenser för jämställdheten

Studiemedelssystemet är utformat på ett könsneutralt sätt och förändringen kommer gälla lika för kvinnor och män. Enligt rapporten Studiestödet 2018 (CSN 2019:2) beviljades sammanlagt 431 kvinnor och 331 män avskrivning av lån med hänsyn till synnerliga skäl under 2018. Det är fler kvinnor än män som får garantinivån inom sjukersättningen (prop. 2017/18:1 utg.omr. 10 avsnitt 3.10). Det kan därför antas att förslaget som lämnas nu kommer att innebära att det fortsatt kommer att vara något fler kvinnor än män som kommer att få sina studielån avskrivna.

3.7.2 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i studiestödslagen

4 kap. 25 §

I paragrafen finns bestämmelser om när avskrivning av studielån kan ske.

I första stycket görs en språklig ändring.

I andra stycket införs ett nytt skäl för avskrivning. Detta tillägg är i princip en kodifiering av viss praxis som tidigare har utvecklats på området i fråga om när det kan finnas synnerliga skäl för avskrivning. Skillnaden är att avskrivningsmöjligheten knyts till garantinivån för hel sjukersättning i stället för till ett specifikt prisbasbelopp. Ändringen innebär alltså att den som har hel sjukersättning men en inkomst som inte överstiger garantinivån för hel sjukersättning alltid ska kunna få sina studielån avskrivna.

Ändringen påverkar inte möjligheten till avskrivning av studielån med hänsyn till synnerliga skäl. En bedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet måste således alltid göras. Det ska alltså fortsatt vara möjligt att bl.a. beakta sjukdomsrelaterade kostnader i samband med prövningen av om det finns synnerliga skäl. Det innebär att sådana kostnader kan medföra att det finns synnerliga skäl till avskrivning också för den som har hel sjukersättning men en inkomst som något överstiger garantinivån (jfr HFD 2013 ref. 62).

3.8 Budgetförslag

3.8.1 1:1 Studiehjälp

Tabell 3.15 Anslagsutveckling 1:1 Studiehjälp

Tusental kronor				
2018	Utfall	4 035 297	Anslags-sparande	40 312
2019	Anslag	4 267 138 ¹	Utgifts-prognos	4 266 489
2020	Förslag	4 382 408		
2021	Beräknat	4 495 852		
2022	Beräknat	4 595 658		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för studiehjälp i form av studiebidrag, extra tillägg och inackorderingstillägg enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får användas för utgifter för ersättning till svenska elever utomlands för vissa resor. Anslaget får användas för utgifter för kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning och annan lärlingsliknande utbildning.

Kompletterande information

Bestämmelser om ersättning till svenska elever utomlands för vissa resor finns i förordningen (CSNFS 1983:17) om bidrag till utlands-studerande för dagliga resor. I förordningen (2013:1121) om kostnadsersättning till elever i gymnasial lärlingsutbildning och lärlingsliknande utbildning inom introduktionsprogram regleras den s.k. lärlingsersättningen.

Tabell 3.16 Antal studerande och genomsnittligt belopp för studiehjälp, utfall 2018 och prognos 2019–2022

Antal personer, i tusental, och tusental kronor

	2018	2019	2020	2021	2022
Studiebidrag					
Antal	415,1	426,7	435,7	445,5	455,9
Genomsnittligt årsbelopp	8,9	9,1	9,2	9,2	9,2
Extra tillägg					
Antal	31,2	33,9	37,4	40,5	43,3
Genomsnittligt årsbelopp	6,0	5,9	5,9	5,9	5,9
Inackorderings-tillägg					
Antal	6,7	7,2	7,2	7,0	6,7
Genomsnittligt årsbelopp	9,2	9,1	9,1	9,1	9,1

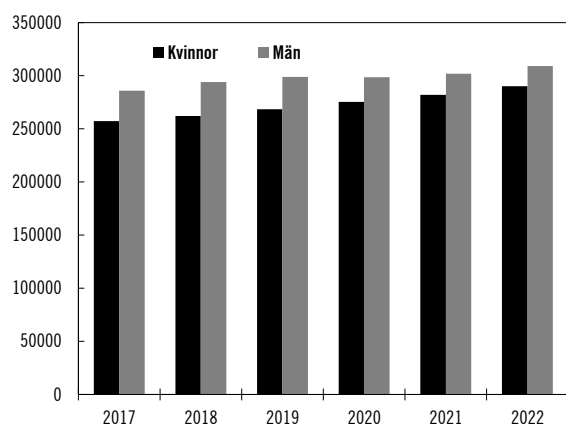
Källor: Centrala studiestödsnämnden och egna beräkningar.

Regeringens överväganden

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Drygt 98 procent av de elever som avslutar grundskolans årskurs 9 påbörjar gymnasieskolan samma år. Andelen är ungefär lika stor för kvinnor som för män. Ytterligare ett antal påbörjar gymnasiestudier nästföljande år. Utgifterna för studiehjälp är därför främst beroende av utvecklingen av befolkningen i åldern 16–20 år. Befolkningsframskrivningar från Statistiska centralbyrån visar att antalet ungdomar i aktuella åldrar kommer att öka under hela prognosperioden.

Diagram 3.17 Folkmängd 16–20 år 2017 och 2018 samt prognos 2019–2022

Källa: Statistiska centralbyrån.

Mot denna bakgrund bedöms utgifterna för studiebidraget, inackorderingstillägget och det

extra tillägget öka med 141,2 miljoner kronor under 2020. Åren 2021 och 2022 beräknas utgifterna öka med 256,7 miljoner kronor respektive 356,5 miljoner kronor jämfört med vad som har anvisats för 2019.

Tabell 3.17 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:1 Studiehjälp

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	4 267 138	4 267 138	4 267 138
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-26 000	-28 000	-28 000
Övriga makroekonomiska förutsättningar			
Volym	141 270	256 714	356 520
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	4 382 408	4 495 852	4 595 658

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 4 382 408 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Studiehjälp* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 4 495 852 000 kronor respektive 4 595 658 000 kronor.

3.8.2 1:2 Studiemedel

Tabell 3.18 Anslagsutveckling 1:2 Studiemedel

Tusental kronor

2018	Utfall	13 851 324	Anslags-sparande	2 519 319
2019	Anslag	16 945 856 ¹	Utgifts-prognos	15 010 134
2020	Förslag	17 696 712²		
2021	Beräknat	18 138 597		
2022	Beräknat	18 868 057		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² 2 855 212 tkr avser statlig ålderspensionsavgift för 2020. Beloppet har minskats med 287 392 tkr som avser regleringsbelopp för 2017.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för studiemedel i form av studiebidrag och tilläggsbidrag enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift för studiebidrag enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift. Anslaget får användas för utgifter för retroaktiva utbetalningar av vissa former av studiestöd som upphört.

Kompletterande information

Bestämmelser om statlig ålderspensionsavgift för studiebidrag finns i förordningen (1998:1512) om statliga ålderspensionsavgifter m.m.

Studiemedlen är till övervägande del rättighetsstyrda och därför är utgifterna framför allt beroende av antalet studerande som deltar i en studiestödsberättigande utbildning och som ansöker om och beviljas studiebidrag och tilläggsbidrag. Tilläggsbidrag kan lämnas till studerande med barn. Utgifterna påverkas även av beslut om t.ex. nya utbildningsplatser eller höjda bidragsbelopp. Därutöver påverkas utgiftsnivån av de studerandes studietakt, studietid och uppgivna inkomster som överstiger fribeloppsgränserna. Utgifterna påverkas också av den allmänna prisutvecklingen i samhället genom att studie- och tilläggsbidraget är indexerade med prisbasbeloppet.

Tabell 3.19 Antal studerande och genomsnittligt belopp för studiemedel, utfall 2018, prognos 2019 och beräknat för 2020–2022

Antal personer, i tusental, och tusental kronor

	2018	2019	2020	2021	2022
Generella bidraget					
Antal	434,0	448,7	461,9	466,7	467,9
Genomsnittligt årsbelopp ¹	18,5	21,9	22,3	22,7	23,2
Högre bidraget					
Antal	40,6	98,8	99,7	98,5	98,3
Genomsnittligt årsbelopp ¹	36,5	39,4	39,9	40,6	41,5

¹ Exklusive statlig ålderspensionsavgift.

Källor: Centrala studiestödsnämnden och egna beräkningar.

Regeringens överväganden

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser vid universitet och högskolor (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 5.6.1). Regeringen föreslår att anslaget ökas med 145,5 miljoner kronor 2020 och beräknar att det ökar med 148,2 miljoner kronor 2021 och med 150,1 miljoner kronor 2022.

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser på lärarutbildningen (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 5.6.4). Regeringen föreslår att anslaget ökas med 25 miljoner kronor 2020 och beräknar att det ökar med 25 miljoner kronor årligen fr.om. 2021.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

Jämfört med de makroantaganden som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2019 bedöms anslagsbelastningen öka med 212,5 miljoner kronor 2020.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Utgiftsnivån bedöms öka med 77 miljoner kronor 2020 jämfört med 2019. Jämfört med de antaganden om antalet studiemedelstagare under 2019 som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2019 bedöms antalet studiemedelstagare öka.

Anslagsförändringar på grund av övriga skäl

Regleringsbeloppet när det gäller den statliga ålderspensionsavgiften blir ca -287,4 miljoner kronor, jämfört med ca -354,9 miljoner kronor för 2019. Regleringsbeloppet fastställs av Pensionsmyndigheten och utgör skillnaden mellan den löpande inbetalda preliminära avgiften och den statliga ålderspensionsavgiften.

Tabell 3.20 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:2 Studiemedel

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	16 977 056	16 977 056	16 977 056
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	362 340	299 040	300 940
Varav BP20	170 500	173 200	175 100
Varav			
Fler studerande på universitet och högskola	145 500	148 200	150 100
Studiemedel till fler studerande på lärarutbildning	25 000	25 000	25 000
Övriga makroekonomiska förutsättningar	212 456	526 017	895 106
Volymer	77 364	270 516	340 067
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt	67 496	65 968	354 888
Förslag/beräknat anslag	17 696 712	18 138 597	18 868 057

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018

(bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 17 696 712 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Studiemedel* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 18 138 597 000 kronor respektive 18 868 057 000 kronor.

3.8.3 1:3 Avsättning för kreditförluster

Tabell 3.21 Anslagsutveckling 1:3 Avsättning för kreditförluster

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2018		1 825 102		53 598
2019	Anslag	1 891 552 ¹	Utgifts-prognos	1 834 242
2020	Förslag	1 855 904		
2021	Beräknat	1 973 157		
2022	Beräknat	2 027 978		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för avsättning till kreditreserv för utgifter för konstaterade förluster på utlåning t.o.m. 2013 samt för förväntade förluster på nyutlåning fr.o.m. 2014 enligt studiestödslagen (1999:1395). Anslaget får även användas för avsättning till kreditreserv för att täcka kostnader för nedskrivning och inlösen av vissa studielån med statlig kreditgaranti samt för avskrivning av återkrav som avser lån.

Kompletterande information

Bestämmelser om finansiering av kreditförluster hänförliga till statens utlåning finns i budgetlagen (2011:203) och i förordningen (2011:211) om utlåning och garantier. Bestämmelser finns även i kungörelsen (1961:384) om avskrivning av lån för studier.

Regeringens överväganden

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser vid universitet och högskolor (se närmare utg.omr. 16 avsnitt 5.6.1). Regeringen föreslår att anslaget ökas med 11,4 miljoner kronor 2020 och beräknar att det ökar med 11,6 miljoner kronor 2021 och med 11,7 miljoner kronor 2022.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

De makroekonomiska förutsättningar som påverkar utgifterna på anslaget är främst prisbasbeloppet men även i viss mån nivån på upplåningsräntan i Riksgäldskontoret.

Jämfört med de makroantaganden som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2019 bedöms anslagsbelastningen öka med 53,7 miljoner kronor 2020.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Anslaget påverkas av förändrade volymer av utlånade medel och av förändringar i förlustavskrivningar på lån tagna före 2014.

Jämfört med de antaganden om volymer som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2019 bedöms anslagsbelastningen minska med 137,6 miljoner kronor 2020.

Tabell 3.22 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:3 Avsättning för kreditförluster

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019 ¹	1 894 352	1 894 352	1 894 352
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	45 450	62 650	62 750
Varav BP20	11 400	11 600	11 700
Varav			
Fler studerande på universitet och högskola	11 400	11 600	11 700
Övriga makroekonomiska förutsättningar	53 686	78 042	104 823
Volymmer	-137 584	-61 887	-33 947
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 855 904	1 973 157	2 027 978

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19-FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 1 855 904 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Avsättning för kreditförluster* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 1 973 157 000 kronor respektive 2 027 978 000 kronor.

3.8.4 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor

Tabell 3.23 Anslagsutveckling 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor

Tusental kronor				
2018	Utfall	170 338	Anslags-sparande	1 244
2019	Anslag	168 449 ¹	Utgifts-prognos	168 043
2020	Förslag	167 518		
2021	Beräknat	106 078		
2022	Beräknat	105 792		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för statens utgifter avseende nedsättning av studiemedelsräntor, för ränteutgifter på lån för återkrav av studiemedel och för avgifter till Riksgäldskontoret för studielån upplånade efter 1988 enligt studiestödslagen (1973:349), studiestödslagen (1999:1395) och lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa.

Regeringens överväganden

Föreslagna och beräknade anslagsförändringar

Anslagsförändringar till följd av föreslagna och beslutade reformer och besparingar

Regeringen föreslår i denna proposition ökade medel för fler utbildningsplatser vid universitet och högskolor (se utg.omr. 16 avsnitt 5.6.1). Regeringen föreslår att anslaget ökas med 200 000 kronor 2020 och beräknar att anslaget ökar med 200 000 kronor årligen fr.om. 2021.

Anslagsförändringar till följd av förändrade makroekonomiska förutsättningar

De makroekonomiska förutsättningar som påverkar statens utgifter för studiemedelsräntor är nivån på upplåningsräntan i Riksgäldskontoret och prisbasbeloppet.

Jämfört med de makroantaganden som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2019 bedöms anslagsbelastningen öka med 29 miljoner kronor 2020.

Anslagsförändringar till följd av förändrade volymer

Anslaget påverkas av förändrad volym av utlånade medel. Jämfört med de antaganden om volym som låg till grund för beräkning av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2019 bedöms anslagsbelastningen minska med 26,7 miljoner kronor 2020.

Tabell 3.24 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:4 Statens utgifter för studiemedelsräntor

Tusental kronor			
	2020	2021	2022
Anvisat 2019 ¹	152 449	152 449	152 449
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	12 730	21 350	21 350
Varav BP20	200	200	200
Varav			
Fler studerande på universitet och högskola	200	200	200
Övriga makroekonomiska förutsättningar	29 062	-24 226	-26 832
Volymer	-26 723	-43 495	-41 175
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	167 518	106 078	105 792

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 167 518 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Statens utgifter för studiemedelsräntor* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 106 078 000 kronor respektive 105 792 000 kronor.

3.8.5 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tabell 3.25 Anslagsutveckling 1:5 Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2018	Utfall	52 499		9 651
2019	Anslag	62 150 ¹	Utgifts-prognos	53 804
2020	Förslag	62 150		
2021	Beräknat	62 150		
2022	Beräknat	62 150		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (Rg-bidrag).

Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till kursdeltagare i teckenspråksutbildning för föräldrar till barn som för kommunikation är beroende av teckenspråk (TUFF).

Anslaget får användas för utgifter för statlig ålderspensionsavgift enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift för bidrag till kursdeltagare i TUFF-utbildning.

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till anordnare av TUFF-utbildning.

Kompletterande information

Bestämmelser om Rg-bidrag till elever vid Rh-anpassad gymnasieutbildning och till elever i utbildning för döva eller hörselskadade finns i förordningen (1995:667) om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan.

Bestämmelser om bidrag till anordnare av och deltagare i TUFF-utbildning finns i förordningen (1997:1158) om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar. Bestämmelser om statlig ålderspensionsavgift för bidrag till kursdeltagare finns i förordningen (1998:1512) om statliga ålderspensionsavgifter m.m.

Regeringens överväganden

Tabell 3.26 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och viss föräldrautbildning i teckenspråk

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019 ¹	62 150	62 150	62 150
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	62 150	62 150	62 150

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 62 150 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 62 150 000 kronor årligen.

3.8.6 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tabell 3.27 Anslagsutveckling 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2018	Utfall	23 100		4 633
2019	Anslag	29 000 ¹	Utgifts-prognos	30 350
2020	Förslag	27 000		
2021	Beräknat	27 000		
2022	Beräknat	27 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för produktion och distribution av kurslitteratur för högskolestuderande personer som har en funktionsnedsättning i form av läsnedsättning och för utvecklingsprojekt i syfte att effektivisera verksamheten.

Regeringens överväganden

Tabell 3.28 Härlledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	29 000	29 000	29 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-2 000	-2 000	-2 000
Övriga makroekonomiska förutsättningar			
Volym			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	27 000	27 000	27 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 27 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 27 000 000 kronor årligen.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2020 för anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 000 000 kronor 2021.

Skälen för regeringens förslag: Myndigheten för tillgängliga medier ansvarar för produktion av studielitteratur för högskolestuderande personer som har en funktionsnedsättning i form av läsnedsättning. Produktionen sker i form av beställningar under 2020 som innebär utgifter följande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2020 för anslaget 1:6 *Bidrag till vissa studiesociala ändamål* beställa produktion av studielitteratur som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 000 000 kronor 2021.

Tabell 3.29 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:6 Bidrag till vissa studiesociala ändamål

Tusental kronor

	Utfall 2018	Prognos 2019	Förslag 2020	Beräknat 2021
Ingående åtaganden	1 193	1 358	4 000	
Nya åtaganden	1 358	4 000	4 000	
Infriade åtaganden	-1 193	-1 358	-4 000	-4 000
Utestående åtaganden	1 358	4 000	4 000	
Erhållet/föreslaget bemyndigande	4 000	4 000	4 000	

3.8.7 1:7 Studiestartsstöd

Tabell 3.30 Anslagsutveckling 1:7 Studiestartsstöd

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags- sparande	
2018	Utfall	254 732		654 268
2019	Anslag	440 000 ¹	Utgifts- prognos	410 000
2020	Förslag	410 000		
2021	Beräknat	410 000		
2022	Beräknat	410 000		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för studiestartsstöd och tilläggsbidrag.

Regeringens överväganden

I statens budget för 2019 finns inga medel beräknade för studiestartsstöd för åren 2020 och framåt. Regeringen gör i denna proposition bedömningen att studiestartsstödet bör finnas kvar (se avsnitt 3.7.3). För 2019 prognostiseras huvuddelen av de medel som anvisats till stödet förbrukas, vilket motsvarar ca 5 000 helårs-studerande. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 410 miljoner kronor 2020 och beräknar att det ökar med 410 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2021.

Tabell 3.31 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:7 Studiestartsstöd

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019 ¹	440 000	440 000	440 000
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	-30 000	-30 000	-30 000
Varav BP20	410 000	410 000	410 000
Varav			
Studiestartsstöd	410 000	410 000	410 000
Övriga makroekonomiska förutsättningar			
Volym			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	410 000	410 000	410 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 410 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Studiestartsstöd* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 410 000 000 kronor respektive 410 000 000 kronor.

3.8.8 1:8 Centrala studiestödsnämnden

Tabell 3.32 Anslagsutveckling 1:8 Centrala studiestödsnämnden

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags- sparande	
2018	Utfall	891 220		9 049
2019	Anslag	891 340 ¹	Utgifts- prognos	912 746
2020	Förslag	889 803		
2021	Beräknat	903 764 ²		
2022	Beräknat	909 788 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 889 715 tkr i 2020 års prisnivå.

³ Motsvarar 881 889 tkr i 2020 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Centrala studiestöds-nämndens förvaltningsutgifter.

Kompletterande information

I förordningen (2017:1144) med instruktion för Centrala studiestödsnämnden finns bestämmelser om myndighetens uppgifter.

Regeringens överväganden

De principer som tillämpades vid utformningen av budgetpropositionen för 2019 innebar att anslaget anvisades 3 miljoner kronor för redan genomförd verksamhet (bet. 2018/19:UbU2, rskr. 2018/19:105). Regeringen föreslår därför att anslaget minskas med 3 miljoner kronor 2020 och beräknar att det minskar med 3 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2021.

För att finansiera den föreslagna resursförstärkningen till ÖKS (se avsnitt 3.8.10) föreslår regeringen att anslaget minskas med 2 miljoner kronor 2020 och beräknar att det minskar med 2 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2021.

Tabell 3.33 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:8 Centrala studiestödsnämnden

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	894 340	894 340	894 340
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	14 699	29 053	43 457
Beslut	-19 236	-19 629	-28 009
Varav BP20 ³	-5 000	-5 000	-5 000
Varav ³			
Finansiering			
Överklagandenämnden för studiestöd	-2 000	-2 000	-2 000
Avbruten förlängning av satsning för att nå skuldsatta i utlandet	-3 000	-3 000	-3 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	889 803	903 764	909 788

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 889 803 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Centrala studiestödsnämnden* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas

anslaget till 903 764 000 kronor respektive 909 788 000 kronor.

3.8.9 Lån i Riksgäldskontoret

Den samlade utestående skulden för studielån tagna mellan 1989 och 2018 i Riksgäldskontoret var ca 221 897 miljoner kronor vid utgången av 2018. Under 2019 bedöms nettouplåningen bli 7 020 miljoner kronor. Beslut om återkravskapital, avskrivningar och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret bedöms uppgå till 260 miljoner kronor, 646 miljoner kronor respektive 1,8 miljoner kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2020 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 238 200 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Den totala skulden för studielån hos Riksgäldskontoret beräknas uppgå till ca 228 900 miljoner kronor vid utgången av 2019. Nettouplåningen för 2020 beräknas till omkring 8 085 miljoner kronor, beslut av återkravskapital till 270 miljoner kronor, avskrivningar till 661 miljoner kronor och konvertering av äldre lån till lån upptagna i Riksgäldskontoret till 1,5 miljoner kronor. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2020 ta upp lån i Riksgäldskontoret för studielån som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 238 200 miljoner kronor.

3.8.10 1:9 Överklagandenämnden för studiestöd

Tabell 3.34 Anslagsutveckling 1:9 Överklagandenämnden för studiestöd

Tusental kronor

År	Utfall	14 665	Anslags-sparande	242
2018	Utfall	14 665	Anslags-sparande	242
2019	Anslag	14 671 ¹	Utgifts-prognos	14 741
2020	Förslag	16 905		
2021	Beräknat	17 148 ²		
2022	Beräknat	17 387 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 16 905 tkr i 2020 års prisnivå.

³ Motsvarar 16 905 tkr i 2020 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Överklagandenämnden för studiestöds förvaltningsutgifter.

Kompletterande information

I förordningen (2007:1348) med instruktion för Överklagandenämnden för studiestöd finns bestämmelser om nämndens uppgifter.

Regeringens överväganden

För att ge ÖKS varaktiga möjligheter att hantera en permanent ökad ärendemängd som skett sedan den nya förvaltningslagen (2017:900) trädde i kraft 2018 föreslår regeringen att anslaget ökas med 2 miljoner kronor 2020 och beräknar att det ökar med 2 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2021.

Tabell 3.35 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:9 Överklagandenämnden för studiestöd

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019 ¹	14 671	14 671	14 671
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	234	448	659
Beslut	2 000	2 029	2 057
Varav BP20 ³	2 000	2 000	2 000
Varav ³			
Ökade resurser	2 000	2 000	2 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	16 905	17 148	17 387

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 16 905 000 kronor anvisas under anslaget 1:9 Överklagandenämnden för studiestöd för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 17 148 000 kronor respektive 17 387 000 kronor.